

Meer doen met afval

Onderzoek naar de resultaten van het gemeentelijk afvalbeleid

8 februari 2021

Rekenkamercommissie Coevorden:

- Roel de Boer, voorzitter
- Johan Kok, secretaris
- Mark Rouw
- Wilfried Gerner
- Henk Bouwers
- Ferry Booij

Onderzoekers:

- Jan Willem van Dalen
- Martijn Mussche
- Rubin ten Broeke
- Steffie Loenen

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Bevindingen op hoofdlijnen	3
3. Conclusies.....	8
4. Aanbevelingen.....	10
5. Bestuurlijke reactie	11
6. Nawoord rekenkamercommissie	15
Bijlage 1. Bevindingenrapport.....	16
Bijlage 2. Geraadpleegde personen	44
Bijlage 3. Wettelijk kader en landelijke doelen.....	45
Bijlage 4. Gegevens afvalinzameling Coevorden.....	48
Bijlage 5. Milieuresultaten	51
Bijlage 6. Afvalbeheerskosten	53
Bijlage 7. Achtergrondkenmerken respondenten enquête	55
Bijlage 8. Resultaten enquête	59
Bijlage 9. Resultaten enquête - verdiepende analyse leeftijdsgroepen	71
Bijlage 10. Resultaten enquête - verdiepende analyse Coevorden en dorpskernen.....	74

1. Inleiding

De gescheiden inzameling van huishoudelijk afval is een belangrijke gemeentelijke kerntaak. Het gaat hierbij om milieuaspecten (gescheiden inzameling), maar voor inwoners zijn ook de dienstverlening (gemak voor de burger) en de hoogte van afvalstoffenheffing van belang. Vrijwel alle inwoners hebben met afval te maken en de meeste inwoners hebben er ook wel een mening over. Dat speelt vooral als de gemeente het bestaande inzamelsysteem wil aanpassen. Dat maakt afval een uitermate boeiend onderwerp.

In 2016 heeft de gemeenteraad van Coevorden de koers “van afval naar grondstof” vastgesteld en daarin concrete doelen benoemd. Zo wilde de gemeente ten minste 75% van het afval gescheiden inzamelen en de hoeveelheid ongescheiden restafval per inwoner terugbrengen tot maximaal 100 kilogram in 2020. De reductie van het restafval is tot nu toe nog onvoldoende gelukt: de hoeveelheid restafval bleef in 2020 steken op 172 kilogram. Tegelijk heerst het gevoel dat de kosten aan de hoge kant zijn. Al met al genoeg aanleiding voor de rekenkamercommissie Coevorden om onderzoek te doen naar het gemeentelijk afvalbeleid.

De centrale vraagstelling voor dit onderzoek luidt:

Wat is er terecht gekomen van het vastgestelde gemeentelijk afvalbeleid? Hoe effectief en efficiënt is de huidige werkwijze? En wat kan Coevorden doen om in de toekomst de prestaties op het gebied van afvalscheiding, dienstverlening en lagere kosten te verbeteren?

De beantwoording van deze centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt aan de hand van de drie hoofdaspecten uit de afvaldriehoek: milieu, dienstverlening en kosten.

Aanvullend is het beleid, de monitoring en de afvalsturing onder de loep genomen.

In bijlage 1 is het bevindingenrapport opgenomen.

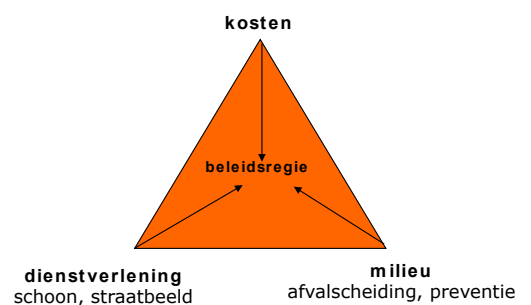
Daarin staan alle bevindingen van dit

rekenkameronderzoek uitgebreid beschreven. Vanaf

pagina 11 in bijlage 1 staan de deelvragen nader

uitgeschreven. Per deelvraag is aangegeven wat de norm is waaraan in het ideale geval moet zijn voldaan. Dit noemen we het normenkader waaraan de bevindingen zijn getoetst.

afvaldriehoek

Afbakening en onderzoeksmethode

Dit onderzoek gaat over het gemeentelijk afvalbeleid in Coevorden en de uitvoering daarvan (door Area). De bedrijfsvoering van Area en de aandeelhoudersrol van Coevorden maken geen onderdeel uit van dit onderzoek.

Voor dit onderzoek is een uitgebreide documentstudie uitgevoerd en zijn gesprekken met functionarissen van de gemeente en Area gevoerd. In bijlage 2 staat hiervan een overzicht. Om inzicht te krijgen in de ervaringen van de inwoners is aanvullend een online enquête (zie bijlage 8) uitgevoerd.

2. Bevindingen op hoofdlijnen

2.1 Wat is het huidige afvalinzamelsysteem in Coevorden?

Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk om het afval van huishoudens gescheiden in te zamelen. Gemeenten mogen zelf bepalen hoe ze dat uitvoeren. De inzamelmethoden die Nederlandse gemeenten gebruiken om de hoeveelheid restafval te verkleinen en de hoeveelheid grondstoffen te vergroten kunnen in vijf hoofdstrategieën worden onderverdeeld:

1. dienstverlening brongescheiden inzameling grondstoffen verhogen;
2. dienstverlening inzameling ongescheiden restafval verlagen (lagere inzamelfrequentie);
3. omgekeerd inzamelen: gescheiden afval aan huis ophalen, ongescheiden restafval via wijkcontainers;
4. financieel stimuleren: betalen per keer dat restafval wordt aangeboden (diftar);
5. nascheiding Plastic Metaal en Drankkarton (PMD).

Coevorden heeft een lage stedelijkheid met vrijwel alleen laagbouw. De basisstructuur bestond aanvankelijk uit het om de week huis aan huis inzamelen van restafval en GFT met minicontainers, aangevuld met wijkcontainers voor glas en textiel, papierinzameling via verenigingsleven en grofvuil-inzameling gescheiden via de twee milieustraten. In 2015 breidde Coevorden dit uit met de gescheiden inzameling van PMD. Coevorden volgde daarmee strategie 1 (dienstverlening bronscheiding verhogen).

In 2019 heeft Coevorden de inzamelstrategie aangepast. De inzamelfrequentie van restafval werd verlaagd van twee- naar vierwekelijks. Tegelijk kregen inwoners een PMD-container die tweewekelijks werd geleegd. Voortaan hanteerde Coevorden dus een combinatie van strategie 1 en 2: dienstverlening bronscheiding verhogen en dienstverlening restafval verlagen.

2.2 Wat is het huidige afvalbeleidskader in Coevorden?

Op 13 december 2016 stelde de gemeenteraad de beleidsnotitie “Van Afval naar Grondstof in 2020” vast. Een plan met duidelijke en richtinggevende doelen: een geleidelijke transitie en optimalisatie van afval naar grondstof, reductie restafval tot 100 kg per inwoner per jaar in 2020 en ten minste 75% afvalscheiding in 2020. Verder wilde de gemeente een afvalinzameling tegen minimaal gelijkblijvende kosten en bewustwording over afval (met name ook bij kinderen). Deze beleidsnotitie bevatte echter geen concrete maatregelen hoe de gemeente de doelen wilde bereiken.

De beleidsnotitie had een looptijd tot en met 2020 en is inmiddels dus verlopen. Stilzwijgend wordt er nu van uitgegaan dat de 100 kg-doelstelling voor de komende jaren blijft staan. Echter de raad heeft die verlenging niet vastgesteld. Wel heeft het college inmiddels (in augustus 2021) een routekaart tot 2024 vastgesteld en ter kennisgeving aan de gemeenteraad gestuurd (en dus niet ter vaststelling). De routekaart biedt weliswaar een goede basis voor een nieuw afvalbeleidskader

en is concreter dan de vorige beleidsnotitie, maar ook nu zijn de te nemen maatregelen nog onvoldoende duidelijk en is het risico groot dat de gestelde milieudoelen (net als in de afgelopen tien jaar) opnieuw niet worden gehaald. Bovendien betekent dit gefragmenteerde besluitvorming, (dit houdt in dat iedere individuele maatregel apart wordt bediscussieerd) en dat geeft onvoldoende duidelijkheid voor Area en de medeaandeelhouders van Area om harmonisatie en schaal- en doelmatigheidsvoordelen te realiseren.

2.3 Wat zijn de prestaties van het afvalbeheer in Coevorden?

2.3.1 Milieuprestaties

De milieuprestaties worden gemeten aan de hand van de hoeveelheden ingezameld afval (gescheiden en ongescheiden).

Als maatstaf voor de milieuprestaties hanteren we de volgende drie hoofdindicatoren:

- de totale hoeveelheid ingezameld afval per inwoner;
- de hoeveelheid ingezameld restafval (fijn en grof) per inwoner;
- het percentage afvalscheiding.

De cijfers hieronder zijn gebaseerd op de ingezamelde hoeveelheden van 2020. De totale hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner van Coevorden bedroeg toen 890 kilogram. Hierover kunnen we kort zijn: dit is zeer hoog. In de benchmarkklasse met weinig hoogbouw is het gemiddelde 542 kilogram (NVRD, RWS) en in de stedelijkheidsklasse “weinig stedelijk” zit Coevorden bij de top 10 (Coelo). Dit komt vooral door de grote hoeveelheden afval die per inwoner op de milieustraten worden ingezameld: 421 kilogram (2020). Het ziet er naar uit dat het afval op de milieustraat niet alleen afkomstig is van Coevordense huishoudens. Het acceptatiebeleid en de controle bij de milieustraat voorkomt waarschijnlijk niet dat ook afval van bedrijven en van huishoudens uit andere gemeenten wordt ingeleverd.

De hoeveelheid ingezameld ongescheiden restafval (fijn en grof samen) per inwoner per jaar bedraagt 172 kg/inw. Deze hoeveelheid ligt nog ver boven de 100 kg-doelstelling. In vergelijking met andere gemeenten is het verschil kleiner: het gemiddelde van alle gemeenten uit de benchmark bedraagt 178 kg/inw en het gemiddelde van benchmarkgemeenten met weinig hoogbouw bedraagt 137 kg/inw.

Het percentage gescheiden ingezameld afval bedraagt 78% (2020). Na correctie vanwege de nascheiding PMD en nascheiding verbouwingsrestafval komt het percentage in de Drentse monitor van Markerein iets hoger uit, namelijk op 80%. De doelstelling 75% afvalscheiding is dus gehaald. Dat komt echter mede door de grote hoeveelheden gescheiden afval die op de milieustraten is ingezameld.

2.3.2 Hoe staat het met de kostenprestaties?

Voor de kostenprestaties zijn de volgende twee indicatoren van belang:

1. het bedrag dat huishoudens betalen aan afvalstoffenheffing;
2. de kosten (minus de opbrengsten voor grondstoffen) die de gemeente maakt voor het afvalbeheer.

Bij een 100% kostendekkend systeem van afvalbeheer zijn beide indicatoren (nagenoeg) gelijk.

De afvalstoffenheffing is het bedrag dat inwoners betalen voor het afvalbeheer. De heffing per huishouden bedraagt in Coevorden € 255 (eenpersoons) en € 307 (meerpersoons) in 2021. In 15 jaar tijd (vanaf 2006) is de heffing met 18% gestegen. Gemiddeld is dat 1,1% per jaar, lager dan de gemiddelde inflatiecorrectie. Tussen 2012 en 2019 was de afvalstoffenheffing in Coevorden nog licht hoger dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. Vanaf 2020 daarentegen blijft de heffing van Coevorden echter net onder het Nederlandse gemiddelde.

De netto kosten die de gemeente betaalt bestaan uit vaste kosten van Area voor de afvalinzameling, het containerbeheer, de exploitatie van de milieustraten en de variabele kosten (minus de opbrengsten voor PMD, oud ijzer en apparaten) voor de verwerking van het afval. Daar komen dan nog beperkte gemeentelijke kosten voor beleid en coördinatie bij, alsmede de toegerekende kosten voor overhead, straatvegen en BTW. De kosten van Coevorden in 2020 (exclusief toerekeningen) waren € 220 per aansluiting. Dat is hoger dan het gemiddelde van de benchmarkgemeenten met dezelfde hoogbouwklasse van € 182 per aansluiting.

De hogere kosten van Coevorden worden veroorzaakt door:

- hoge kosten voor de milieustraten (€ 100 per aansluiting, inclusief BTW). Dit zit zowel in de exploitatiekosten (twee milieustraten is zeer ruim) als in de verwerkingskosten vanwege grote hoeveelheden afval op de milieustraten;
- daarnaast zijn de inzamelkosten hoger omdat Area een relatief duur afvalbedrijf is.

Door het beleid in de Area-gemeenten meer op elkaar af te stemmen en door optimalisatie van de milieustraten is het voor Coevorden mogelijk de afvalbeheerkosten te verlagen.

2.3.3 Hoe staat het met de dienstverlening? En wat vinden inwoners daarvan?

Coevorden heeft een laagdrempelige inzamelstructuur. De belangrijkste afvalstromen GFT, PMD en restafval worden met een gebruikelijke inzamelfrequentie aan huis ingezameld. Daarnaast biedt de gemeente inwoners ruimschoots de gelegenheid om hun grof afval gescheiden op de twee milieustraten te brengen. De gemeenteraad heeft in 2016 als doel gesteld om het serviceniveau van het gescheiden aanbieden van afval te vergroten. Dit doel is bereikt door het invoeren van de PMD-container, de frequentiewijziging en het plaatsen van mini sorteerstraten.

Weliswaar vinden sommige inwoners de vierwekelijkse inzamelfrequentie van restafval aan de krappe kant, maar dat komt ook omdat ze vanuit het verleden gewend waren aan een

tweewekelijkse inzamelrequentie en aan minder afvalscheiding. De inzamelstructuur van papier (via verenigingen) is in het grootste deel van de gemeente wel geregeld, maar niet uniform.

Als onderdeel van dit rekenkameronderzoek is een online enquête gehouden over de uitvoering van het afvalbeleid. Er waren 2.470 respondenten (7% van de inwoners). De resultaten van die enquête zijn:

- de meeste respondenten zijn tevreden over de uitvoering van het afvalbeleid (gemiddeld cijfer is een 7);
- het meest gegeven cijfer is een 8 en 15% van de respondenten geeft een onvoldoende;
- respondenten zijn minder tevreden over de frequentie van de restafvalinzameling (vierwekelijks, waar dit voorheen tweewekelijks was);
- respondenten weten niet goed /zijn neutraal over de gemeentelijke communicatie over het afvalbeleid en in hoeverre zij hierin worden meegenomen.

2.3.4 *Hoe staat het met de beleidssturing, monitoring en controle?*

Coevorden heeft vrijwel alle afvalbeheertaken uitbesteed aan het eigen afvalbedrijf Area. De afspraken met Area zijn vastgelegd in een aandeelhoudersovereenkomst, een raamovereenkomst en een productovereenkomst met een financiële bijlage. De structuur van die contracten is gebruikelijk en logisch.

- De productenovereenkomst is goed uitgewerkt. Daarin is duidelijk geregeld wat Area en de gemeente van elkaar mogen verwachten. De financiële bijlage biedt inzicht in de vergoedingen. Er is sprake van een gebruikelijke en inzichtelijke vergoedingenstructuur.
- Controle van de gemeente op uitvoering door Area is een aandachtspunt (milieustraat, niet-afvalproducten zoals vegen/kolken). Een ander aandachtspunt is dat Area zichzelf als uitvoeringsorganisatie ziet en dat afvalbeleidsontwikkeling daarmee tussen wal en schip is gevallen.

Met de regionale grondstoffenmonitor kan Coevorden de eigen milieuprestaties volgen en vergelijken met andere Drentse gemeenten. De raad werd in voorgaande jaren summier op de hoogte gehouden van de resultaten van het afvalbeleid. De informatievoorziening van het college aan de raad over de uitvoering van het afvalbeleid is, nadat de raad daar actief om heeft gevraagd, inmiddels wat beter op orde.

2.4 **Wat zijn de ontwikkelmogelijkheden?**

Mogelijkheden verbeteringen milieu

Om de ambitie van 100 kg restafval in 2024 te halen is het nodig dat Coevorden verdergaande maatregelen treft. Milieuwinst (en ook kostenbesparing) is vooral nog te halen door het GFT uit het restafval te verminderen en door de hoeveelheid afval op de milieustraat te beperken.

Binnen de huidige strategie zijn er nog wel mogelijkheden, maar met extra inzamelvoorzieningen voor gescheiden stromen en verbeterde communicatie en publieksvoorlichting over afvalscheiding, zal er geen trendbreuk richting 100 kg op gang komen. Kijkend naar de resultaten van andere

(benchmark)gemeenten in Nederland is transformatie naar beprijzing (tariefdifferentiatie) van restafval een beproefde aanpak om de hoeveelheid restafval te verminderen.

Mogelijkheden verlagen kosten

Kostenverlaging gaat natuurlijk niet vanzelf. Dat kan gerealiseerd worden door het aanpassen van de dienstverlening, efficiency in de uitvoering en een meer doelmatig beleid. We zien de volgende mogelijkheden om de kosten te reduceren:

- regulering van het afvalaanbod op de milieustraten door aanscherping van het acceptatie- en tarievenbeleid;
- het sluiten van één van de milieustraten;
- het realiseren van schaalvoordelen bij Area door het (uitvoerend) beleid van de drie deelnemers beter op elkaar af te stemmen;
- ook de invoering van beprijzing op restafval (diftar) kan tot lagere kosten leiden. Dat zien we wel bij andere gemeenten. Beprijzing is echter vooral een instrument om betere afvalscheiding te realiseren en niet zozeer een aanpak om kosten te beperken. Al kan dat natuurlijk mooi meegenomen zijn.

3. Conclusies

Conclusie 1: Zowel de raad als het college hebben een te afwachtende houding aangenomen.

De raad en het college hebben hun rollen niet gepakt als het gaat om kaderstelling en controle. Zo is de raad stilzwijgend akkoord gegaan met een verlenging van de termijn zonder alsnog duidelijke en scherpe maatregelen te formuleren om die doelen te bereiken. Inmiddels heeft het college in 2021 een routekaart vastgesteld met maatregelen om het doel alsnog in 2024 te halen. Echter die maatregelen behoeven nog nadere uitwerking en instemming van de gemeenteraad. In voorgaande jaren hield het college de raad summier op de hoogte van het afvalbeleid, en vulde de raad zijn controlerende rol niet actief in.

Conclusie 2: De afvalbeleidsregie is onvoldoende belegd

In beginsel ligt de verantwoordelijkheid voor de beleidsregie bij de gemeente en de uitvoeringsregie bij Area. Aanvankelijk was een deel van het afvalbeleid bij Area belegd, maar die taak is daar wegbezuinigd. De beleidsregie viel daarna tussen wal en schip. De verantwoordelijkheid om de beleidsdoelstellingen in concrete beleidsmaatregelen uit te werken werd hierdoor diffuus en de gefragmenteerde gemeentelijke besluitvorming over de uitvoering van het afvalbeleid bemoeilijkte de aansturing van Area.

Een duidelijk en integraal afvalbeleid helpt Area bij haar langetermijnstrategie en de afweging over langetermijninvesteringen. Harmonisatie van het beleid van de drie Area-gemeenten heeft daarbij grote meerwaarde omdat Area hiermee schaal- en doelmatigheidsvoordelen kan behalen, waar ook de gemeente Coevorden baat bij heeft.

Conclusie 3: Coevorden heeft onvoldoende maatregelen getroffen om de eigen milieudoelstellingen te halen

De eigen milieudoelstelling van 100 kg restafval is niet gehaald. Dat komt omdat college en raad niet de beleidsmaatregelen hebben getroffen die nodig zijn om dit doel te realiseren. Dat was in het verleden overigens ook het geval: in het vorige afvalbeleid (2011-2015) realiseerde de gemeente de doelen ook niet omdat de gemeente onvoldoende maatregelen had getroffen. Voor de toekomst is dus meer nodig dan de raad op dit moment aan beleidsmaatregelen heeft vastgesteld.

Conclusie 4: De dienstverlening is in de basis op orde

De dienstverlening is in de basis op orde en inwoners van Coevorden zijn over het algemeen positief over de uitvoering van het afvalbeleid. Wel is verbetering mogelijk in de informatieverstrekking aan inwoners over het afvalbeleid. Er zijn voor inwoners geen wezenlijke belemmeringen om hun afval gescheiden aan te bieden. Echter er zijn ook weinig belemmeringen om het afval ongescheiden te houden.

Conclusie 5: De afvalbeheerkosten zijn aan de hoge kant

De afvalbeheerkosten in Coevorden zijn iets hoger dan in vergelijkbare gemeenten. Er is vooral sprake van hoge kosten voor de milieustraten: op de schaal van Coevorden zijn twee milieustraten veel en de uitzonderlijk grote hoeveelheden afval op de milieustraat kosten relatief veel geld.

Oorzaak van de grote hoeveelheden afval is dat het beleid en de uitvoering rond acceptatie en controle bij de toegang tekort schiet. Area en gemeente vermoeden dat sprake is van relatief veel bedrijfsafval en van afval van inwoners uit andere gemeenten. Dit zorgt voor onnodig hoge kosten die Coevorden via de afvalstoffenheffing aan de inwoners doorberekent. Ter illustratie: het gaat jaarlijks om tientallen euro's per huishouden.

Daarnaast speelt mee dat Area een relatief duur afvalbedrijf is. Dat heeft te maken met afspraken vanuit de verzelfstandiging en met de beperkte schaalgrootte, maar ook met het afvalbeheerbeleid en het ontbreken van harmonisatie en afstemming van beleid tussen de drie Area-gemeenten.

4. Aanbevelingen

Aanbeveling 1 (aan het college en de raad): Stel geactualiseerd afvalbeleid vast

Stel een actueel afvalbeleid op en stel (als raad) dit beleid vast. Voor een belangrijk deel kan voor dit beleid de routekaart worden gebruikt, dat al een goede basis voor een nieuw beleidskader biedt. Werk in dit afvalbeleid niet alleen de doelstellingen uit, maar ook de maatregelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren.

Aanbeveling 2 (aan het college): Zorg voor beleidsafstemming in Area-verband

Neem het initiatief om te komen tot meer beleidsafstemming tussen de drie Area-gemeenten. Treedt met de verantwoordelijke bestuurders van de andere Area-gemeenten in overleg, maak met hen een langetermijnplan en deel dit met Area. Onderzoek als drie gemeenten de mogelijkheden van gezamenlijke beleidsondersteuning door Area (met eventueel de herintroductie van de kennis- en regieafdeling).

Aanbeveling 3 (aan het college en de raad): Verken beprijzing om restafval te verlagen

Ga als college en raad het gesprek aan over de te nemen beleidsmaatregelen, waarbij het invoeren van tariefdifferentiatie de belangrijkste maatregel is: deze maatregel draagt bij aan het terugdringen van de hoeveelheid restafval.

Aanbeveling 4 (aan het college): Dring bedrijfsafval en veelgebruik milieustraat terug

Onderzoek de mogelijkheden om bedrijfsafval en afval van inwoners buiten Coevorden te weren (en daarmee een deel van de grote hoeveelheden afval terug te dringen). Mogelijkheden zijn het aanpassen van het beleid rond de milieustraat (bijvoorbeeld maximering aantal kosteloze bezoeken of kilo's), het anders inrichten van de milieustraat (toegangspoort, eventueel weegbrug), scherpere registratie en controle, het aanspreken van mogelijke overtreders, het beter selecteren, opleiden en trainen van milieustraatmedewerkers.

Aanbeveling 5 (aan het college): Verken sluiting van één van de milieustraten

Onderzoek de mogelijkheden van het sluiten van een milieustraat om de hoge afvalbeheerkosten terug te brengen. Verken daarbij ook de mogelijkheden om op het vlak van milieustraten samen te werken met de andere twee Area-gemeenten. In beginsel zou er met een degelijke registratie en controle geen belemmering hoeven te zijn om als inwoner van Coevorden desgewenst grof afval in te leveren in Hoogeveen of Emmen (bijvoorbeeld omdat die milieustraat dichterbij is).

Aanbeveling 6 (aan het college): Monitor de jaarlijkse voortgang op afvaldoelen

Breng de raad ten minste jaarlijks op de hoogte van de voortgang in het afvalbeleid en daaraan verbonden doelen. Betrek hierin niet alleen de grondstoffenmonitor en de daaruit blijkende voortgang in de doelrealisatie, maar ook aankomende beleidskeuzes (o.a. milieustraten, Diftar). Maak als college afspraken met de raad over de manier waarop hij de afvaldoelen wil volgen en beoordelen om samen de afvaldoelen te behalen.

5. Bestuurlijke reactie

Hieronder is de integrale reactie van het college opgenomen in het kader van het bestuurlijk wederhoor.

Postadres:
Postbus 2
7740 AA Coevorden
Telefoon 14 0524
Fax 0524-598555
info@coevorden.nl
www.coevorden.nl

Bezoekadres:
Kasteel 1
7741GC Coevorden

R. de Boer Rekenkamercommissie
Coevorden

Uw bericht		
Afdeling/Team	Bestuurs- & Concernondersteuning	
Behandeld door	M. Bour	
Kenmerk	5286-2022:833125	
Bijlage(n)	-	
Coevorden	12 januari 2022	Verzenddatum:
Onderwerp	Bestuurlijk wederhoor rekenkameronderzoek afvalbeleid	

Geachte heer de Boer,

Op 23 december jl. ontvingen wij van u het Rekenkamerrapport 'Meer doen met afval, onderzoek naar de resultaten van het gemeentelijk afvalbeleid'. Wij maken graag van de gelegenheid gebruik om bestuurlijk te reageren op de conclusies en aanbevelingen in dit rapport.

Algemeen

Het onderzoeksrapport is goed leesbaar door de beknopte weergave van de bevindingen op hoofdlijnen, conclusies en aanbevelingen. Over het algemeen herkennen wij ons in de conclusies en kunnen wij ons vinden in de aanbevelingen. Die sluiten aan bij onze eigen waarnemingen en bij onze inbreng in het gesprek dat wij met de onderzoekers hebben gevoerd. Hoewel er de afgelopen jaren goede stappen zijn gezet, constateren wij ook dat het nog niet genoeg is geweest om onze doelstellingen te bereiken. Dat geeft aan dat we wat te doen hebben met elkaar de komende tijd. En daar zetten we ons graag voor in.

Conclusie 1: Zowel de raad als het college hebben een te afwachtende houding aangenomen

De ambitie die in 2016 is vastgesteld, afgeleid van de landelijke VANG-doelstellingen, om de hoeveelheid restafval naar 100 kg per inwoner te reduceren en het scheidingspercentage naar 75% te brengen, was groot. En misschien wel niet realistisch gezien onze uitgangspositie, dat realiseerden wij ons ook op het moment van vaststelling. Maar toch vonden wij het van belang om

deze opgave te omarmen omdat het benadrukt dat wij stevige stappen moeten zetten als het gaat om de milieudoelstellingen.

De afgelopen periode zijn er verschillende maatregelen genomen om naar onze doelstellingen toe te werken; de inzamelrequentie van restafval en PMD is aangepast, de milieupas is ingevoerd en er zijn mini sorteerstraten geplaatst. De effecten van deze maatregelen zijn zichtbaar. Er is een duidelijke dalende trend van het restafval; van 287 kg in 2015 naar 172 kg in 2020 en de doelstelling van minimaal 75% scheidingspercentage is gehaald. Maar de ambitie van 100 kg per inwoner is niet gehaald met de stappen die wij hebben ondernomen. Het college realiseert zich dat er meer maatregelen nodig zijn om deze ambitie te realiseren. In de routekaart *'Van Afval Naar Grondstof, naar maximaal 100 KG restafval per inwoner'* zijn maatregelen hiervoor opgenomen, die ook in uw conclusies en aanbevelingen naar voren komen.

Als we sneller dichterbij onze doelstelling van 100 kg restafval per inwoner hadden willen komen, dan hadden we eerder met de raad het gesprek moeten voeren over de invoering van een ander inzamelingsstelsel en de manier van bekostiging. Voor de invoering van Diftar moet er voldoende draagvlak zijn in de gemeenteraad, in onze ogen was dat er niet.

Wij hebben in thema-avonden, aan de hand van de grondstofmonitor, de P&C-cyclus en informerende brieven met de raad gesproken over de stand van zaken van ons afvalbeleid.

Conclusie 2: De afvalbeleidsregie is onvoldoende belegd

Wij herkennen ons in deze conclusie. Area heeft de verantwoordelijkheden voor afvalbeleid in 2017 wegbezuinigd en het was voor ons als gemeente onvoldoende duidelijk wat dit voor feitelijke consequenties zou hebben. Hierdoor is de beleidsregie tussen wal en schip terecht gekomen. In 2018 hebben wij, gezien de grote opgave voor de komende jaren, onze eigen beleidscapaciteit verdubbeld naar 1 fte. Echter is door het wegvallen van kennis en regie bij Area de meerwaarde hiervan voor een deel tenietgedaan. In onze optiek is het belangrijk dat we met elkaar bepalen welke ruimte voor eigen beleid we willen behouden. Samen met Hoogeveen en Emmen stemmen we af welke mogelijkheden er zijn om de afvalbeleidsregie te organiseren zodat dit voorgelegd kan worden aan de raden. Daarnaast hebben de aandeelhouders van Area opdracht gegeven aan Area om te onderzoeken hoe de ontwikkeling en strategische koers van Area eruitziet. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan de harmonisatie en de inrichting van de afvalbeleidsregie. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2022 verwacht.

Conclusie 3: Coevorden heeft onvoldoende maatregelen getroffen om de eigen milieudoelstellingen te behalen

We hebben een pakket aan maatregelen uitgevoerd om toe te werken naar onze milieudoelstellingen. Het kost tijd (minimaal een jaar) om de effecten van deze maatregelen goed te kunnen monitoren. Wij constateren, net als u, dat er meer maatregelen nodig zijn om de doelstelling van 100 kg restafval te behalen, daarom hebben wij de routekaart opgesteld met daarin de te nemen stappen en beslismomenten om in 2024 wel al onze doelstellingen te behalen.

Conclusie 4: De dienstverlening is in de basis op orde

Wij vinden het waardevol dat de Rekenkamercommissie een inwonerspeiling heeft betrokken bij de resultaten van dit onderzoek. Deze peiling geeft ons waardevolle informatie over de beleving van het afvalbeleid onder inwoners. Dit onderzoek laat zien dat de respondenten over het algemeen tevreden zijn over de dienstverlening. Nu is het gemiddelde cijfer een 7, dit biedt een referentiekader voor toekomstige peilingen onder inwoners.

De informatie om afval op de juiste manier aan te bieden is, zoals het rapport ook schetst, goed vindbaar. Aanvullende informatie is wenselijk, maar de effecten van meer informatie wegen niet altijd op tegen de kosten. Daarom kijken we of we aan kunnen sluiten bij landelijke communicatie-acties.

Conclusie 5: De afvalbeheerkosten zijn aan de hoge kant

In deze conclusie wordt uitgebreid stil gestaan bij het effect van de milieustraten op de afvalbeheerkosten. De huidige situatie biedt op een laagdrempelige manier toegang aan onze inwoners om op twee plekken afval weg te brengen. Dit heeft een prijs. Om te borgen dat alleen het afval van inwoners uit de gemeente Coevorden wordt ingezameld is er een adresgebonden milieupas ingevoerd. We wisten dat deze maatregel niet optimaal was, maar zonder de investering van weegbruggen was het niet mogelijk om persoonsgebonden milieupassen en differentiatie in tarieven voor verschillende grondstofstromen op de milieustraten in te voeren. Onderdeel van de routekaart is om onderzoek en een voorstel te doen voor de situering, efficiëntie, toegang en stortkosten ten aanzien van de milieustraten.

Er wordt summier ingegaan op de effecten van bijvoorbeeld het sociaal plan, terwijl de invloed hiervan op de kosten per aansluiting groot is.

Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn voor ons geen verrassing en het college herkent in de aanbeveling ook input die is gegeven in de interviews die zijn gehouden voor dit onderzoek.

- *Aanbeveling 1: Stel geactualiseerd afvalbeleid vast.*
Wij zullen in 2022 een nieuw afvalbeleid opstellen en aanbieden aan de gemeenteraad met daarbij een realistisch uitvoeringsprogramma. De routekaart biedt hiervoor een goede basis. Het nieuwe beleidskader vraagt om het maken van stevige keuzes gezien de opgave die wij nog steeds hebben.
- *Aanbeveling 2: Zorg voor beleidsafstemming in Area-verband.*
Wij zijn voorstander van het creëren van meer beleidsafstemming in Area-verband. Dit betekent wel dat wij wat eigen autonomie zullen moeten inleveren. Onderling vinden gesprekken plaats tussen de drie gemeenten over beleidsafstemming. Tevens moet getoetst worden of de lange termijn ambities van de gemeenten aansluiten bij de mogelijkheden van Area en wat dat betekent.
- *Aanbeveling 3: Verken beprijzing om restafval te verlagen.*
Zonder de invoering van Diftar is het volgens ons niet mogelijk om de doelstelling van maximaal 100 kg restafval te behalen. De besluitvorming hierover is dan ook opgenomen in de routekaart en zal ook onderdeel zijn van het op te stellen afvalbeleid.

- *Aanbeveling 4 en 5: Dring bedrijfsafval en veelgebruik van de milieustraat terug en verken de sluiting van één van de milieustraten.*
Onze milieustraten zijn niet bedoeld voor het afvoeren van bedrijfsafval, dit zullen we moeten aanpakken met extra maatregelen. Wij gaan verschillende scenario's rondom de milieustraten onderzoeken en voorleggen aan de gemeenteraad zodat de inrichting efficiënter wordt dan deze nu is.
- *Aanbeveling 6: Monitor de jaarlijkse voortgang op afvaldoelen.*
Wij gaan graag jaarlijks met de raad in gesprek over de stand van zaken ten aanzien van de gestelde doelen op het gebied van afval. Dit zouden we bijvoorbeeld kunnen doen aan de hand van de grondstoffenmonitor.

Wij zien uit naar de behandeling van uw Rekenkamerrapport in de raad.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en
wethouders van Coevorden,

De secretaris

de burgemeester

B.M. de Vries

R. Bergsma

6. Nawoord rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie constateert tot haar genoegen dat het college zich herkent in de conclusies. Uit de reactie spreekt dat het college zich kan vinden in de aanbevelingen en hiermee concreet aan de slag wil gaan. Het college heeft voor ogen om flinke stappen voorwaarts te zetten, onder meer door duidelijke maatregelen te kiezen in het nieuwe afvalbeleid in 2022.

De rekenkamercommissie heeft het Rapport als titel meegegeven “Meer doen met afval”. Een belangrijke conclusie is dat actueel door de raad vastgesteld beleid voor de inzameling van huishoudelijk afval ontbreekt. In de nieuwe bestuursperiode kan besluitvorming over dit rekenkamerrapport in de raad plaatsvinden. Dat moment zien wij als een start van de discussie in de raad voor de vaststelling van nieuw beleid. Vervolgens moeten er maatregelen worden getroffen om het vastgestelde beleid te realiseren. De commissie acht het van belang dat het gemeentebestuur de tijd neemt om de te treffen maatregelen ook te laten renderen. Na twee jaar kan een evaluatiemoment worden gekozen om te bezien in welke mate de beoogde effecten worden bereikt.

De rekenkamercommissie ziet in de reactie van het college een goede ontwikkeling voor het volgproces en zal de uitvoering met interesse volgen.

Bijlage 1. Bevindingenrapport

1. Inleiding

1.1 Introductie

Het gemeentelijk afvalinzamelingsbeleid is een van de onderzoeksonderwerpen van de rekenkamercommissie Coevorden en opgenomen op de groslijst van de jaarplannen 2020 en 2021. Het onderwerp is ook tijdens de inventarisatie van onderzoeksonderwerpen door meerdere fracties uit de gemeenteraad genoemd. Dit maakt dat de rekenkamercommissie heeft besloten het onderwerp in 2021 te gaan onderzoeken. Het eerdere Coevordense afvalbeleid liep tot 2020. De rekenkamercommissie wil nu inzicht krijgen in hoe de uitvoering van het afvalbeleid is verlopen op het vlak van milieuprestaties, dienstverlening en kosten voor inwoners en wat leerpunten zijn voor de toekomst.

1.2 Centrale onderzoeksvragen, deelvragen en normenkader

In samenspraak met de rekenkamercommissie zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

Centrale onderzoeksvragen:

1. In hoeverre sluit de huidige wijze van afvalinzameling, afvalscheiding en tarifiering aan op hetgeen de gemeenteraad voor ogen had toen het huidige afvalinzamelingsbeleid is vastgesteld?
2. Hoe effectief en efficiënt is het afvalbeleid en de bijbehorende uitvoering?
3. Welke aanbevelingen voor het afvalinzamelingsbeleid kunnen worden gedaan om daarmee te komen tot betere prestaties, zowel als het gaat om de scheiding van huishoudelijke afvalstromen als verlaging van de inzamelingskosten?

Concreet laat zich dit vertalen in de volgende deelvragen en het daarbij behorende normenkader:

<i>Deelvraag</i>	<i>Norm</i>
1. Beleid	
1.1 Wat zijn de huidige uitgangspunten, doelen en ambities ten aanzien van afvalinzameling en -verwerking?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De gemeente heeft beleid op (beheer van) afvalstoffen; ▪ De uitgangspunten, doelen en ambities zijn SMART-geformuleerd; ▪ Er is overeenstemming over de uitgangspunten, doelen en ambities;
2. Kwaliteit van dienstverlening	
2.1 In hoeverre verloopt de uitvoering conform het afvalbeleid en de dienstverleningsovereenkomst?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De uitvoering verloopt conform het afvalbeleid en de dienstverleningsovereenkomst; ▪ Inwoners kunnen wensen en ideeën ten aanzien van afvalbeleid kenbaar maken;
2.2 Hoe ervaren de inwoners de uitvoering van de afvalinzameling?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwoners ervaren een goede dienstverlening;

<i>Deelvraag</i>	<i>Norm</i>
2.3 In hoeverre realiseert de gemeente de doelen op het vlak van dienstverlening?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwoners worden geïnformeerd over afvalbeheer; ▪ De gemeente realiseert de eigen doelen op het vlak van dienstverlening;
3. Milieu	
3.1 Wat zijn de milieuprestaties van de gemeente Coevorden (hoeveelheid restafval en afvalscheiding) en hoe verhoudt zich dat tot de landelijke doelstellingen en de prestaties van andere met Coevorden vergelijkbare gemeenten (benchmark)?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De gemeente realiseert de eigen doelen op het vlak van milieu; ▪ De milieuprestaties van Coevorden liggen op hetzelfde niveau als die van vergelijkbare gemeenten; ▪ De gemeente heeft inzicht in de achtergrond van de huidige milieuprestaties;
3.2 Wat is de achtergrond van een eventuele achterblijvende prestatie op het vlak van milieudoelen?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De huidige keuzes in organisatie en uitvoering (afvalstelsel) zijn toereikend om de gestelde milieudoelen te realiseren;
4. Kosten en tariefstelling	
4.1 Wat zijn de kosten en baten van het afvalbeheer, onderverdeeld naar kostenposten?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De grondslagen zijn duidelijk onderbouwd; ▪ De huidige keuzes in tariefstelling en beschikbare middelen zijn toereikend om de gestelde dienstverlenings- en milieudoelen te realiseren;
4.2 Hoe verhouden de afvalbeheerkosten en de afvalstoffenheffing zich tot die van vergelijkbare gemeenten zowel binnen het werkgebied van Area als daarbuiten?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De kosten van afvalbeheer en de afvalstoffenheffing in Coevorden liggen op hetzelfde niveau als die van vergelijkbare gemeenten;
5. Sturing, monitoring en controle	
5.1 Hoe worden de doelen en ambities gemonitord?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De doelen en ambities worden gemonitord en geëvalueerd;
5.2 Op welke wijze en in welke mate is de raad geïnformeerd over de ontwikkelingen in het afvalinzamelingsbeleid en de uitvoering van de inzameling?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De ambities en doelen zijn (gedeeltelijk) behaald conform het door de raad gestelde beleidskader; ▪ De beleidsvorming is gestart met kaderstelling vanuit de raad; ▪ De raad wordt geïnformeerd over afvalbeleid, uitvoering en de benodigde tariefontwikkeling;
5.3 Welke mogelijkheden hebben de gemeente en Area om andere keuzes voor de inzameling van afval te maken? In hoeverre past dat binnen de huidige werkwijze en het (opdrachtgeverschap/aandeelhouderschap van Area)?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De raad heeft keuzes kunnen maken over de tariefstelling.

<i>Deelvraag</i>	<i>Norm</i>
6. Ontwikkelmogelijkheden	
6.1 Welke actuele ontwikkelingen zijn er op het gebied van (de techniek van) afvalinzameling en afvalscheiding, milieuaspecten en/of verdeling van lastendruk. In hoeverre kunnen deze voor de gemeenteraad aanleiding zijn het afvalinzamelingsbeleid te wijzigen?	Geen norm

1.3 Afbakening en onderzoeksmethodiek

Het rekenkameronderzoek richt zich op:

- Het huidige afvalbeleid van Coevorden en de uitvoering daarvan (door Area);
- De opdrachtgeversrol van Coevorden;
- De ontwikkeling van de afvalstoffenheffing in Coevorden;

Het rekenkameronderzoek richt zich niet op:

- De bedrijfsvoering van Area;
- De aandeelhoudersrol van Coevorden.

Voor dit onderzoek is een uitgebreide documentstudie uitgevoerd, waarbij onder meer het afvalbeleid, de daaraan gerelateerde documenten, het (concept)contract met Area, rapportages door Area en Markerein, notulen van overleggen en landelijke onderzoeksinformatie zijn bestudeerd.

Voor het onderzoek is met vijf personen gesproken, verdeeld over vier gesprekken. Deze personen zijn werkzaam binnen de gemeente en Area (zie bijlage 2).

Een bijzonder element in dit rekenkameronderzoek is dat we de inwoners van Coevorden door middel van een online enquête bevraagd hebben over hun ervaringen met en visie op het Coevordense afvalbeleid. Ruim 2.400 inwoners hebben de enquête ingevuld, dat is ongeveer 7% van de inwoners van Coevorden. Deze enquête toonde aan dat het onderwerp echt leeft in Coevorden en heeft waardevolle inzichten opgeleverd (zie bijlage 8). De rekenkamercommissie en de onderzoekers willen de inwoners dan ook hartelijk bedanken voor hun actieve bijdrage aan het onderzoek.

2. Beleid

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

- Wat zijn de huidige uitgangspunten, doelen en ambities ten aanzien van afvalinzameling en -verwerking?

2.1 Achtergrond en kern afvalbeleid Coevorden

Een terugblik op de periode 2011-2015 leert dat het Coevorden in die periode niet lukte om de eigen afvaldoelen te halen.¹ Het college keek met een kritische blik naar de eigen prestatie en constateerde dat in die planperiode geen uitgebreide maatregelen waren uitgevoerd om te komen tot een verdere reductie van het restafval. Het doel van maximaal 227 kilo huishoudelijk restafval per inwoner per jaar werd in 2015 dan ook niet gerealiseerd (was 287 kilo). Er was volgens de eigen evaluatie een trendbreuk nodig om een verdere reductie te bewerkstelligen.²

Op 13 december 2016 stelde de gemeenteraad van Coevorden het afvalbeleid voor de periode tot en met 2020 vast.³ Het college en een deel van de raad bestempelden de eigen doelen als ambitieus.⁴ De uitgangspunten waren samengevat:

- minimaal 75% afvalscheiding in 2020;
- in 2020 maximaal 100 kilo (grof) huishoudelijk restafval per inwoner per jaar;
- geleidelijke transitie en optimalisatie van afval naar grondstof;
- afvalinzameling tegen minimaal gelijkblijvende kosten;
- als de kosten van het verwerken van afval dalen, dankzij de inspanningen die inwoners verrichten door het goed scheiden van afval, dan dient de kostendaling ten goede te komen aan de inwoners;⁵
- bevorderen bewustwording kinderen ten aanzien van afval.

Dit op 13 december 2016 door de raad vastgestelde beleid, met bovengenoemde doelen, is het nog altijd vigerend beleid. Als onderdeel van dit beleid besloot het college op 24 januari 2017 onder meer om plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD) in het vervolg met restafvalcontainers in te zamelen en niet meer door middel van zakken.⁶

De aanpassing van de inzamelfrequentie en de invoering van de milieupas vormden de volgende stap in het in 2016 vastgestelde beleid. De raad verlaagde de inzamelfrequentie van restafval naar eenmaal per maand (was tweemaal per maand) en verhoogde de inzamelfrequentie van PMD naar tweemaal per maand (was eenmaal per maand). De initiële besluitvorming hierover vond plaats bij de begrotingsbehandeling op 6 november 2018, waarna de raad het besluit op 19 maart 2019 bekrachtigde met het aanpassen van de afvalstoffenverordening.⁷ Het college besloot in dezelfde periode tot de invoering van de milieupas vanwege het vermoeden dat inwoners van andere gemeenten en bedrijven gebruik maakten van de milieustraten van Coevorden.⁸ De frequentiewijziging en de milieupas gingen per 1 april 2019 in.

¹ Gemeente Coevorden, Afvalbeheerprestatie 2010-2015, 17 november 2016.

² Gemeente Coevorden, Afvalbeheerprestatie 2010-2015, 17 november 2016.

³ Gemeente Coevorden, Beleidsnotitie Van Afval Naar Grondstof in 2020, 13 december 2016.

⁴ Gemeente Coevorden, Raadsvergadering, 13 december 2016.

⁵ Gemeente Coevorden, amendement 2016-12, 13 december 2016.

⁶ Gemeente Coevorden, Collegebesluit Wijzigen inzamelmethodiek plastic, metaal en dranken kartonverpakkingen (PMD) en plaatsing van sorteerstraten, 24 januari 2017.

⁷ Gemeente Coevorden, Raadsvoorstel wijziging afvalstoffenverordening gemeente Coevorden 2005, 19 maart 2019.

⁸ Gemeente Coevorden, Raadsbrief Frequentiewijziging en invoering milieupassen, 7 maart 2019.

Tijdens een raadsthema-avond op 9 september 2020 bespraken college en raad het uitgangspunt dat aan de bestaande doelstelling van maximaal 100 kilo huishoudelijk restafval per inwoner per jaar vastgehouden wordt.⁹ Hierbij gaf het college aan dat de doelstellingen voor 2020 niet volledig behaald zouden worden. Vervolgens is er ingegaan op de stappen die nodig zijn de doelstellingen wel volledig te behalen. Ook zijn de dilemma's die de benodigde wijzigingen met zich meebrengen besproken. Onder andere is er tijdens deze raadsthema-avond stilgestaan bij Diftar en waarom Diftar nodig is om de gemeentelijke doelstellingen te behalen. Ook presenteerde het college een concept routekaart met daarin de beoogde maatregelen weggezet in de tijd. Tijdens de bijeenkomst vroeg de raad de wethouder om deze routekaart verder uit te werken. De wethouder zegde dit toe..

Het afvalbeleid van Coevorden liep tot en met 2020. Het college constateerde dat het niet was gelukt de doelstelling van maximaal 100 kilo te realiseren. Er waren aanvullende maatregelen nodig en het college had voor ogen om de raad in 2021 daarvoor een routekaart te laten vaststellen.¹⁰ Met de stappen in de routekaart is het volgens het college mogelijk het doel van maximaal 100 kilo in 2024 te behalen. De routekaart benoemt onder meer dat het college in 2024 wil werken met gedifferentieerde tarieven. Om in 2024 te kunnen werken met gedifferentieerde tarieven moet besluitvorming daartoe eind 2022 of begin 2023 plaatsvinden.¹¹ Het gevaar van het vaststellen van de gehele routekaart was volgens het college dat deze dan op diftar zou worden 'afgeschoten'. Bovendien was het college van mening dat diftar het sluitstuk zou moeten zijn van de te nemen maatregelen en niet het vertrekpunt. Het college vond het nog te vroeg om de raad de routekaart te laten vaststellen, waarin de overgang naar diftar werd vastgelegd. Om deze reden koos het college er voor de routekaart niet ter vaststelling aan de raad voor te leggen.

2.2 Analyse en bevindingen

De doelen van het Coevordense afvalbeleid voor 2020 (milieu, kosten en dienstverlening) waren duidelijk en richtinggevend. De milieudoelen waren duidelijk met een beoogd scheidingspercentage van 75% en 100 kilo restafval per inwoner per jaar. Ook de kostendoelen waren duidelijk aangeduid met "minimaal gelijkblijvende kosten" en met het streven om een eventuele kostendaling ten goede te laten komen van inwoners. Het dienstverleningsdoel was wel richtinggevend, maar minder precies uitgewerkt met de aanduiding dat sprake moest zijn van een geleidelijke transitie en het verhogen van de servicegraad voor gescheiden afval.

Er is geen actueel door de raad vastgesteld afvalbeleid. Het college geeft aan dat zij met de raad de afspraak heeft gemaakt de doelstelling van 100 kilo door te schuiven naar 2024, maar deze afspraak is niet vastgelegd. Het college heeft er voor gekozen de raad niet een afvalbeleid ter vaststelling voor te leggen. Dit terwijl de huidige routekaart – met enkele aanscherpingen – daar wel een goede basis voor biedt. De achtergrond is de vrees van het college dat er geen consensus binnen de raad bestaat over de te nemen maatregelen. De raad kiest er op zijn beurt voor om stilzwijgend akkoord te gaan met het ontbreken van een raads-kader en zich te beperken tot het vaststellen van de afvalstoffenverordening. Een door de raad vastgesteld kader ontbreekt. Daarmee ontbreekt een concreet door de raad vastgesteld doel en duidelijke en scherpe maatregelen die nodig zijn om dat doel te bereiken. Dit is relevant omdat Coevorden er de afgelopen tien jaar niet in slaagt de door de raad vastgestelde milieudoelen te bereiken. Raad en

⁹ Gemeente Coevorden, Routekaart Van afval naar grondstof, 24 augustus 2021.

¹⁰ Gemeente Coevorden, Halfjaarrapportage 2021, 31 augustus 2021.

¹¹ Gemeente Coevorden, Routekaart Van afval naar grondstof, 24 augustus 2021.

college lijken de doelen te beschouwen als indicatie van de richting en niet zozeer als concreet te realiseren doelen. Zowel na afloop van het beleid 2011-2015 als 2016-2020 constateerde het college dat er een trendbreuk nodig is, maar raad en college slagen er niet in deze te realiseren.

College en raad zetten nu in op gefragmenteerde besluitvorming, zonder dat daar een door de raad vastgesteld kader aan ten grondslag ligt. Deze gefragmenteerde besluitvorming houdt in dat het college de raad in afzonderlijke raadsvoorstellen en -besluiten meeneemt. Dit is een aandachtspunt omdat het daarmee zowel voor Area, als ook voor de mede-aandeelhouders van Area, onduidelijk is wat de bestuurlijk vastgestelde koers van de gemeente Coevorden is en welke maatregelen raad en college daarbij voor ogen hebben. Het bemoeilijkt eventuele harmonisatie van beleid tussen de drie Area-gemeenten. Uit rekenkameronderzoek over dit onderwerp in Emmen en Hoogeveen blijkt eveneens dat onderlinge afstemming wenselijk is en op dit moment nog verder kan worden verbeterd.^{12, 13} Harmonisatie is geen doel op zich, maar kan ertoe bijdragen dat Area beter in staat is langetermijninvesteringen te plannen en schaal- en doelmatigheidsvoordelen te behalen. Een aandachtspunt is dat Area en het college van Coevorden verschillend aankijken tegen welke entiteit het initiatief moet nemen om te komen tot harmonisatie. De wens vanuit het college van Coevorden is dat Area het initiatief neemt voor het harmoniseren van de uiteenlopende uitvoering en opdrachten die zij binnenkrijgt. Dit omdat Area als uitvoeringsorganisatie het meeste zicht heeft op de verschillende vragen vanuit de drie gemeenten. Area benadrukt echter de eigen positie als uitvoeringsorganisatie die – in opdracht van de drie gemeenten – haar taak uitvoert. Waar mogelijk streeft Area naar uitvoeringsconvergentie, maar het is volgens Area aan de beleidsmedewerkers en bestuurders van de drie gemeenten om beleidsconvergentie voor te bereiden en te realiseren.¹⁴

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- De in 2016 geformuleerde doelen waren duidelijk en richtinggevend.
- Er is geen door de raad vastgesteld afvalbeleid voor de periode tot 2024. Hiermee ontbreekt het aan concrete doelen en scherpe maatregelen die nodig zijn om die doelen te bereiken. Dit is relevant omdat Coevorden er de afgelopen tien jaar niet in slaagt de door de raad vastgestelde milieudoelen te bereiken.
- Het college heeft nu een routekaart vastgesteld (augustus 2021). Deze routekaart biedt een mooie basis voor een nieuw door de raad vast te stellen afvalbeleid en is concreter dan het vorige beleidsplan.
- De aanstaande besluitvorming is gefragmenteerd, hetgeen zorgt voor onduidelijkheid voor Area en de mede-aandeelhouders van Area. Dit bemoeilijkt harmonisatie en de realisatie van schaal- en doelmatigheidsvoordelen.

¹² Rekenkamer Emmen, Quickscan rekenkameronderzoek Area, uitgevoerd door TwynstraGudde, 5 maart 2021: *“Een gedragen koers met de andere gemeenten zorgt voor eenduidige sturing op AREA en kan daarnaast bijdragen aan een snellere doelrealisatie wanneer dezelfde prioritering gehanteerd wordt. Daardoor wordt hier meer capaciteit vrijgemaakt of schaalvoordelen, wanneer de drie gemeenten dezelfde diensten of producten willen afnemen.”*

¹³ Rekenkamercommissie Hoogeveen, Nota van bevindingen Oplegonderzoek AREA, 11 november 2021 : *“Verdere verbetering kan gerealiseerd worden, door intensivering van de samenwerking c.q. het overleg tussen ambtenaren aan opdrachtgeverszijde. Dergelijk overleg zou structureel moeten plaatsvinden in plaats van uitsluitend op basis van incidentele aanleidingen, is aangegeven door betrokkenen.”*

¹⁴ Area, Aandeelhoudersovereenkomst, 9 november 2005.

3. Kwaliteit van dienstverlening

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

- In hoeverre verloopt de uitvoering conform het afvalbeleid en de dienstverleningsovereenkomst?
- Hoe ervaren de inwoners de uitvoering van de afvalinzameling?
- In hoeverre realiseert de gemeente de doelen op het vlak van dienstverlening?

3.1 Uitvoering afvalbeleid

3.1.1 Dienstverleningsovereenkomst

Op basis van een raamovereenkomst sluiten gemeente en Area jaarlijks een productovereenkomst af. De productovereenkomst bestaat uit twee delen: (1) de inhoudelijke productovereenkomst en (2) de financiële bijlage.

In de inhoudelijke productovereenkomst zijn de producten en diensten van Area beschreven op het gebied van afvalinzameling, reiniging/beheer openbare ruimte en overige taken. Bij de producten en diensten is ook aangegeven wat de afgesproken kwaliteitseisen zijn, welke randvoorwaarden daarvoor gelden en hoe de vergoeding hiervoor wordt bepaald.

In de financiële bijlage staan de vergoedingen en tarieven gespecificeerd. Voor (bijna) alle inzameltaken wordt jaarlijks een aanneemsom overeengekomen op basis van de verwachte ureninzet. De verwerkingskosten worden afgerekend op basis van de werkelijke tonnages maal het werkelijke verwerkingstarief.¹⁵

3.1.2 Uitvoering afvalbeheer

Coevorden heeft de volledige uitvoering van het afvalbeheer uitbesteed aan het afvalinzamelbedrijf Area Reiniging NV (hierna: Area). Dit behelst de afvalinzameling, het containerbeheer, de afvalverwerking en de publieksvoorlichting. Area is op 1 januari 2006 ontstaan uit de inzameldiensten van Emmen, Hogeveen en Coevorden. Nog steeds maken alle drie de gemeenten gebruik van de diensten van Area.

De gemeente heeft de wettelijke taak om huishoudelijk afval in te (laten) zamelen. Daarnaast moeten gemeenten er voor zorgen dat zij een grote verzamelplaats hebben waar inwoners hun afval naartoe kunnen brengen.¹⁶ In Coevorden heeft de gemeente ook een belangrijke taak voor het maken van beleidsmatige keuzes (kennis en advies) over afval. Tot 2017 had Area een kennis- en adviescentrum waaruit beleidsadvies kwam, maar deze afdeling is in 2016 wegbezuinigd. Area ziet zichzelf nu als uitvoeringsorganisatie.

Afvalinzameling aan huis

Voor de inzameling aan huis maakt Area gebruik van minicontainers: een grijze bak voor restafval, een oranje bak voor PMD-afval en een groene bak voor GFT-afval. Bij een beperkt aantal locaties (flats en appartementen) is inzameling met minicontainers niet mogelijk. Hier zamelt Area het afval in met (ondergrondse) verzamelcontainers. Aangesloten huishoudens kunnen met een geautoriseerde afvalpas hun afval in deze verzamelcontainer kwijt. De laatste wijziging van het afvalinzamelsysteem dateert van 1 april 2019. Vanaf die datum verzamelt Area het PMD-afval met

¹⁵ Eindafrekening Area 2020, 3 februari 2021.

¹⁶ [Rijksoverheid, Huishoudelijk afval scheiden en recycleren, november 2021.](#)

minicontainers aan huis. Ook is vanaf 1 april 2019 de inzamelfrequentie van restafval verlaagd van een keer per twee weken naar een keer per vier weken.

Afvalverwerking

Area regelt ook de verwerking van de afvalstromen (fijn en grof restafval, GFT, glas en oud papier). Hiervoor heeft Area in samenwerking met het Drentse samenwerkingsverband Markerein na een openbare Europese aanbesteding langlopende contracten afgesloten met verwerkers. Area heeft de verwerking van de overige (grove) afvalstromen (zoals puin, grof tuinafval en hout) uitbesteed aan gecontracteerde marktpartijen.

De verwerkingskosten worden één op één aan de gemeente doorgerekend op basis van de werkelijke verwerkingstarieven en de werkelijke tonnages. Ter dekking van de handlingskosten en overhead berekent Area met ingang van 2022 hierover een opslagpercentage van 5%.

Exploitatie milieustraten

Area verzorgt ook de exploitatie van de milieustraten in Coevorden en Zweeloo. Op deze locaties kunnen inwoners hun grof afval op vertoon van de milieupas gescheiden aanbieden. Deze milieupas is op 1 april 2019 ingevoerd.¹⁷ De gemeente biedt met twee milieustraten een ruime service aan voor haar inwoners: andere gemeenten in Drenthe hebben vaak maar een milieustraat of een gedeelde milieustraat.¹⁸ Het aantal bezoekers op de milieustraten in Coevorden en Zweeloo bedraagt afgerond 27.000 (2020). Dat is een stuk hoger dan 2018 en 2019 (met afgerond 23.000 bezoekers per jaar).

3.2 Ervaringen inwoners uitvoering afvalbeleid/ resultaten enquête

Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste resultaten uit de enquête ter beantwoording van de vraag: Hoe ervaren inwoners de uitvoering van de afvalinzameling?

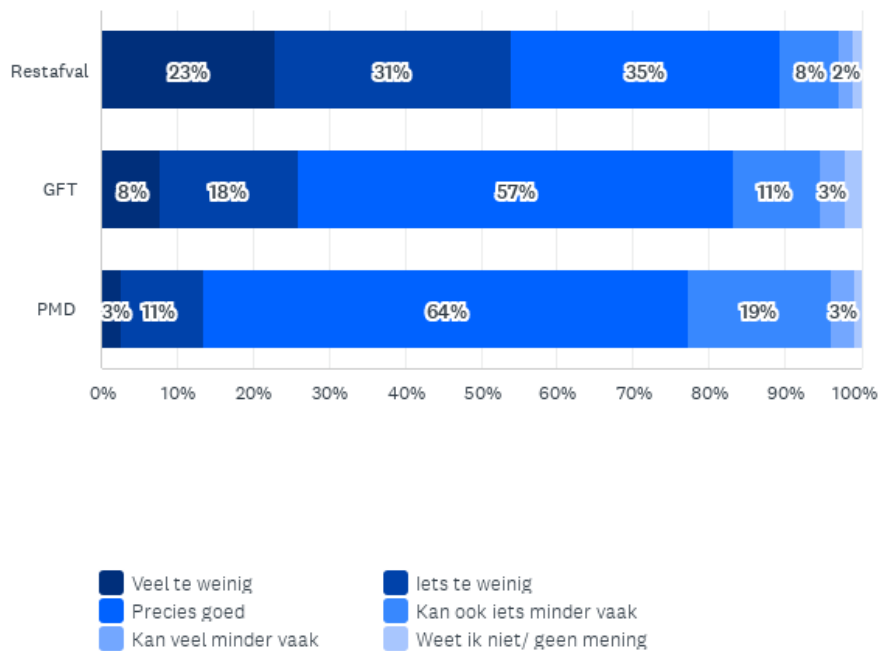
---

¹⁷ Area, Jaarverslag 2019, 2020.

¹⁸ Gemeente Coevorden, Routekaart Van Afval naar Grondstof, 24 augustus 2021.

3.2.1 Tevredenheid inzamelfrequentie

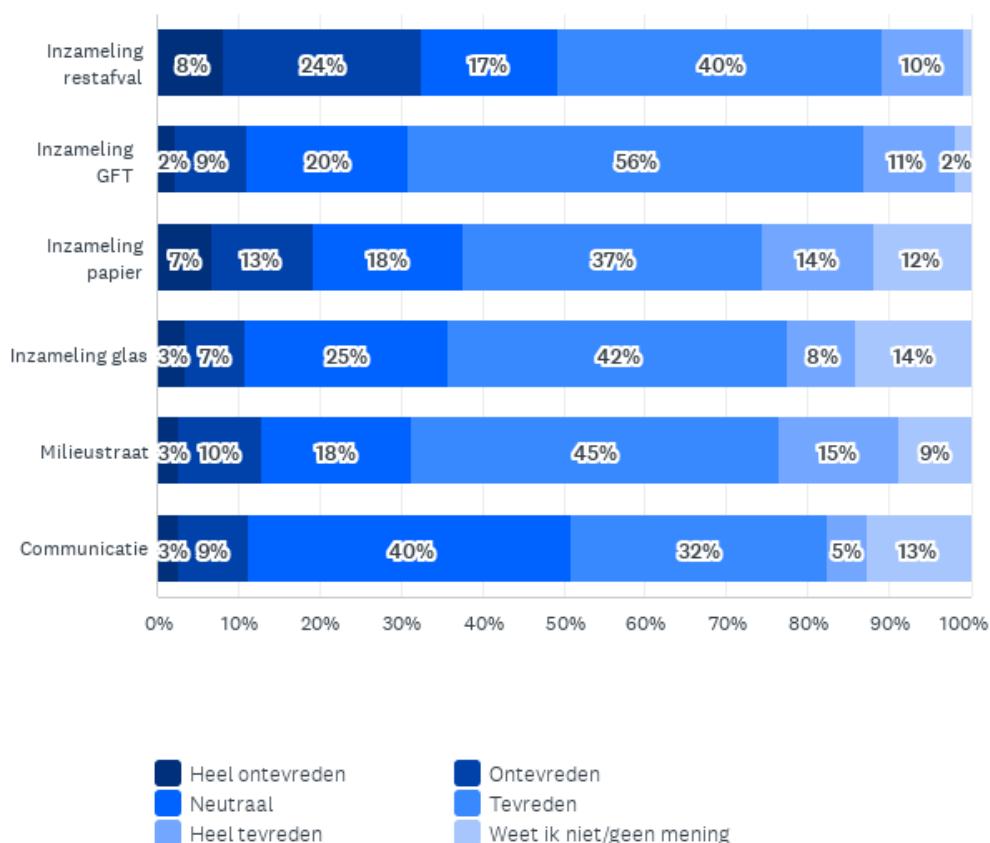
Figuur 1: Mening respondenten over inzamelfrequentie verschillende soorten afval.

Inzamelfrequentie restafval: ongeveer de helft van de respondenten (54%) geeft aan dat het restafval (iets of veel) te weinig wordt opgehaald (zie figuur 1). Ongeveer een derde (35%) vindt de inzamelfrequentie precies goed en 10% van de respondenten vindt dat het ook (iets of veel) minder vaak kan.

Inzamelfrequentie GFT: ongeveer de helft van de respondenten (57%) vindt de huidige inzamelfrequentie voor GFT precies goed (zie figuur 1). Ongeveer een kwart van de respondenten (26%) vindt dat GFT (iets of veel) te weinig wordt opgehaald en 14% van de respondenten vindt dat het ophalen (iets of veel) van GFT minder vaak kan.

Inzamelfrequentie PMD: ongeveer twee derde van de respondenten (64%) vindt de huidige inzamelfrequentie voor PMD precies goed. Voor 22% van de respondenten mag het ophalen van PMD ook (iets of veel) minder vaak, en 14% van de respondenten vindt dat PMD (iets of veel) te weinig wordt opgehaald.

3.2.2 Tevredenheid afvalbeleid

Figuur 2: Tevredenheid respondenten met onderdelen van het afvalbeleid.

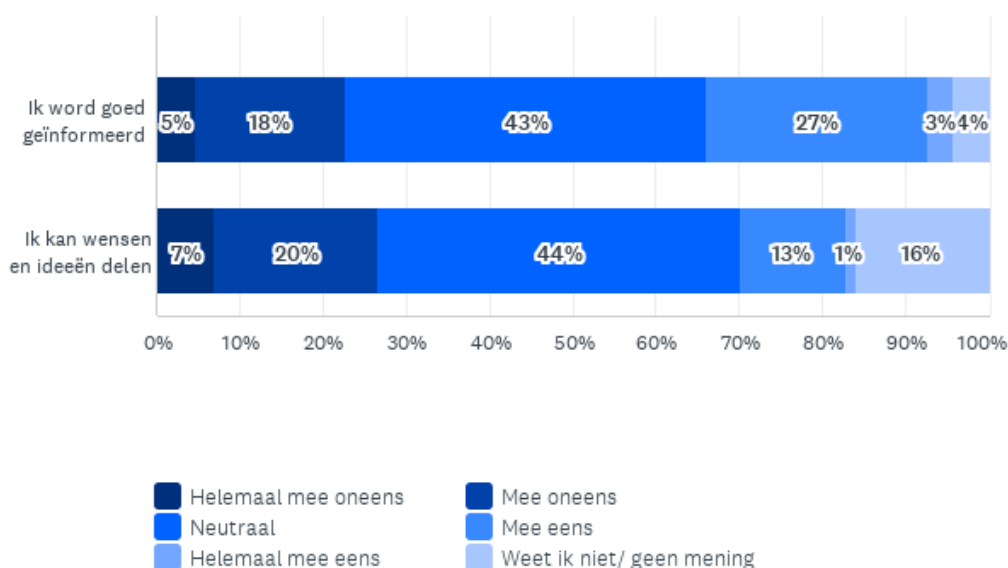
Tevredenheid inzameling restafval: de helft van de respondenten is (heel) tevreden met de inzameling van restafval, en 32% van de respondenten is hierover (heel) ontevreden (zie figuur 2).

Tevredenheid inzameling GFT: twee derde van de respondenten is (heel) tevreden met het onderdeel GFT, en 11% van de respondenten is (heel) ontevreden over dit onderdeel (zie figuur 2).

Tevredenheid milieustraat: 60% van de respondenten is (heel) tevreden met de milieustraat, 18% staat hier neutraal tegenover en 13% is (heel) ontevreden over de milieustraat (zie figuur 2).

Tevredenheid communicatie: ongeveer de helft van de respondenten (53%) is neutraal over de communicatie, weet het niet, of heeft hier geen mening over. Ongeveer een derde van de respondenten (37%) is (heel) tevreden met de communicatie (zie figuur 2).

3.2.3 Mening over communicatie afvalbeheer en -beleid

Figuur 3: Mening respondenten over het afvalbeheer en -beleid.

Ik word goed geïnformeerd over afvalbeheer: ongeveer de helft van de respondenten (47%) is neutraal over deze stelling, weet het niet of heeft hier geen mening over. 30% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling, en vinden dat zij goed worden geïnformeerd. 23% van de respondenten is het (helemaal) oneens met de stelling en vinden dat zij niet goed worden geïnformeerd (zie figuur 3).

Ik kan mijn wensen en ideeën ten aanzien van het afvalbeleid kenbaar maken: 60% van de respondenten is neutraal over deze stelling, weet het niet, of heeft hierover geen mening. Ongeveer een kwart van de respondenten (27%) is het (helemaal) oneens met deze stelling, en vinden dat zij hun wensen en ideeën niet kenbaar kunnen maken. 14% is het (helemaal) eens met de stelling, en vinden dat zij hun wensen en ideeën wel kenbaar kunnen maken (zie figuur 3).

Communicatie gemeente over afval (beoordeling door onderzoekers)

Area afvalapp

De afvalapp ziet er overzichtelijk uit, en heeft onder meer een afvalkalender, een aanvraagfunctie voor PMD-zakken, meldingen over afval, containerlocaties en een overzicht waar welk afval bij moet. De app is meer dan 50.000 keer gedownload (Emmen, Coevorden en Hoogeveen), en de app heeft een gemiddelde beoordeling van 3.8 uit 5 op basis van de app-reviews van 365 gebruikers. De afvalapp van Area is goed beoordeeld in vergelijking tot de afvalapps van Rova (2,5 door 1.000 gebruikers), PreZero (2,4 door 106 gebruikers) en Avri (2,7 door 132 gebruikers).

Informatie website gemeente

De pagina over [afval](#) is goed vindbaar via zoekmachines. Ook is de pagina visueel ingesteld: de inwoner krijgt zes praktische opties te zien met icoontjes en een korte uitleg ([Huishoudelijk afval inzamelen](#), [Bladafval](#), [Milieustraten](#), [Antireclamesticker ophalen](#), [Ongedierte bestrijden](#) en [Oud papier inleveren](#)). Deze zes opties zijn elk op een eigen pagina voorzien van een duidelijke en goed

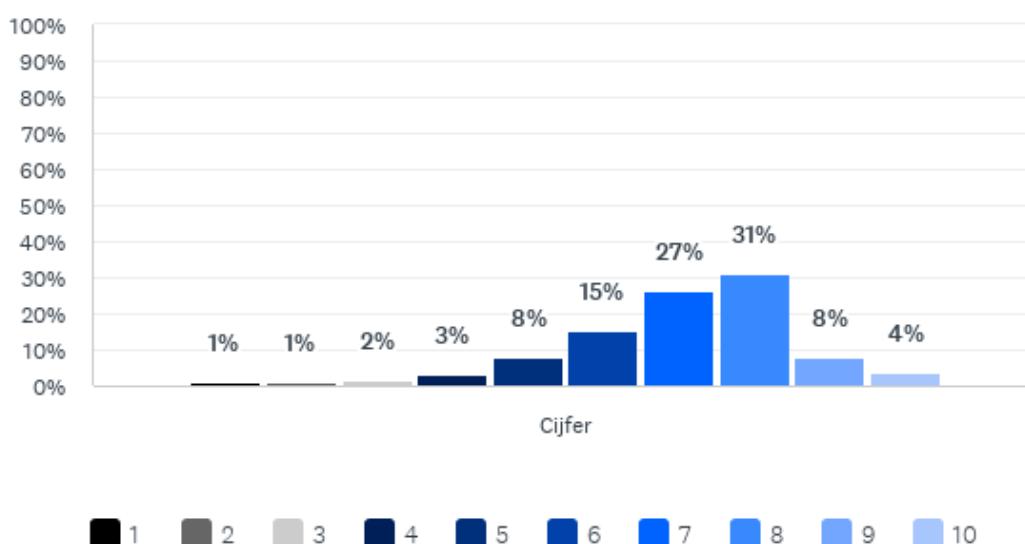
leesbare uitleg. Een verbeterpunt voor de informatiepagina is dat er op de hoofdpagina niet direct verwezen wordt naar contactgegevens en/of de Area website.

Informatie website Area

Ook deze [website](#) is goed vindbaar via de zoekmachines, en via de website van de gemeente. Op de hoofdpagina van Area staan (te) veel opties waar inwoners uit kunnen kiezen. Dat kan verwarrend zijn voor inwoners. Er is geen apart menu voor inwoners uit een van de drie gemeenten, waar bijvoorbeeld alle voor Coevorden specifieke informatie direct onder elkaar staat (o.a. de milieustraten, milieupas). Contactgegevens staan wel goed vermeld op de pagina, en de pagina's voor inwoners zijn duidelijk leesbaar.

3.2.4 Cijfer uitvoering afvalbeleid

Het gemiddelde cijfer dat respondenten de huidige afvalinzameling geven is een 7,0 (zie figuur 4). De modus, het vaakst genoemde cijfer, is een 8. De mediaan, het 'middelste' getal van de cijfers die respondenten hebben gegeven voor de afvalinzameling, is een 7. In totaal geeft 85% van de respondenten de afvalinzameling een voldoende, tegenover 15% van de respondenten die hiervoor een onvoldoende geeft (een 5 of lager).

Figuur 4: Cijfer respondenten voor de huidige afvalinzameling.

Vergeleken met een paar vergelijkbare gemeenten (stedelijkheidsklasse 'weinig stedelijk' en 'niet stedelijk') is het cijfer dat respondenten geven voor de afvalinzameling in Coevorden lager (zie tabel 1 op de volgende pagina). Desondanks is het gemiddelde cijfer dat respondenten geven een duidelijke voldoende.

Gemeente	Inwonersaantal (2020)	Stedelijkheidsklasse	Cijfer afvalinzameling
Hardenberg ¹⁹	60,900	Weinig stedelijk	7,6 (2018)
Heerde ²⁰	18.600	Weinig stedelijk	7,6 (2020)
Dinkelland ²¹	26.500	Niet stedelijk	7,5 (2020)
Borger-Odoorn ²²	25.600	Niet stedelijk	7,4 (2020)
Coevorden	35.300	Niet stedelijk	7,0 (2021)

Tabel 1: Cijfers van inwoners voor afvalinzameling in verschillende gemeenten.

3.2.5 Verbeterpunten afvalbeleid volgens respondenten

Respondenten is gevraagd aan te geven welke verbeterpunten zij nog zien aan het afvalbeleid. De antwoorden die veel terugkwamen in de open antwoorden van respondenten zijn de volgende (in willekeurige volgorde):

- GFT in zomermaanden vaker ophalen;
- De wens dat oud papier wordt opgehaald;
- Hogere inzamelfrequentie gewenst voor restafval, bij voorkeur twee keer per maand en vooral in de zomermaanden;
- Het invoeren van een aparte luiercontainer;
- Beter toezicht op het scheiden van afval door inwoners;
- Milieustraat toegankelijker maken/langer openen, bijvoorbeeld door ruimere openingstijden;
- Betere communicatie, o.a. over hoe afval (beter) te scheiden.

Hieronder een aantal quotes die respondenten als verbeterpunten noemden en bij de genoemde categorieën horen:

GFT

“Ik zou het fijn vinden als de groente container in de zomermaanden vaker geleegd wordt dan in de winter. In de zomer heb ik hem altijd helemaal vol, in de winter zit er bijna niks in.”

Oud papier

“Ook oud papier afhalen en een container bij huis voor het oud papier.”

Restafval

“Restafval vaker ophalen, plastic kan minder vaak.”

“Dat de restafval container vaker geleegd wordt. Deze zit altijd helemaal vol en in de zomer, stinkt deze enorm.”

Luiercontainer

“Restafval vaker legen, met luiers van 2 kinderen is 1x per maand echt te weinig, zeker met warme dagen stinkt die container vreselijk! Er wordt geen goed alternatief hiervoor geboden door de gemeente.”

¹⁹ [Gemeente Hardenberg, Evaluatie afval en grondstoffen, februari 2020.](#)

²⁰ [Integron, Rapportage Bewonersonderzoek 2020 Heerde, oktober 2020.](#)

²¹ [Integron, Rapportage Bewonersonderzoek 2020 Dinkelland, oktober 2020.](#)

²² [Gemeente Borger-Odoorn, Resultaten bewonersonderzoek afvalscheiding, januari 2021.](#)

Luiercontainer

“Dat je ook een aparte bak krijgt voor luiers.”

Toezicht afvalscheiding

“Wij doen juist wel aan afvalscheiding. We betalen de gemeente genoeg, ik zou het belachelijk vinden als wij nog extra moeten betalen. We zijn dan wel met meer mensen maar wij doen wel aan afvalscheiding, dan dient daar maar strengere toezicht en boetes op.”

Toegankelijkheid milieustraat

“De milieustraat langer openen. Het is zeer uit de tijd dat deze al om 12:00 sluit. Doordeweek is hij laat open en vroeg dicht. Voor en na het werk kan niet. Op zaterdag is hij laat open (9:00) en belachelijk vroeg dicht (al om 12:00). Hierdoor kan een werkende burger met sport op zaterdagochtend nimmer de milieustraat aandoen. Dat hebben andere gemeenten veel beter voor elkaar. Coevorden loopt hier echt zeer achter.”

“Openingstijden milieustraat uitbreiden. Ik vind het niet meer van deze tijd dat dit op zaterdagochtend alleen geopend is. Je moet altijd haasten als je met een grote klus bezig bent om het op tijd naar de stort te brengen.”

Communicatie

“Beter communiceren hoe je afval moet scheiden.”

“Communicatie en informatie. Wat moet/mag in welke container...kan helpen afval beter te scheiden.”

Citaten respondenten enquête afvalbeleid

In bijlage 7 staat de respons op de enquête beschreven evenals de achtergrondgegevens van respondenten. In bijlage 8 zijn alle inhoudelijke resultaten van de enquête opgenomen.

De onderzoekers hebben aanvullende analyses uitgevoerd op de gegeven antwoorden van respondenten. Daarbij zijn de antwoorden van respondenten uitgesplitst op woonplaats en leeftijd. De resultaten van deze aanvullende analyses zijn te vinden in bijlagen 9 en 10.

3.3 Analyse en bevindingen

De gemeente heeft een duidelijke dienstverleningsovereenkomst, waarin duidelijk is vastgelegd wat van Area en van de gemeente mag worden verwacht. Op basis van een raamovereenkomst sluiten gemeente en Area jaarlijks een productovereenkomst af. De productovereenkomst bestaat uit de inhoudelijke productovereenkomst en de financiële bijlage. Deze overeenkomsten zijn duidelijk in structuur.

De productenovereenkomst biedt goed inzicht in de onderlinge taakverdeling van Area en de gemeente. De overeenkomst biedt inzicht in de verschillende diensten die Area uitvoert. In de financiële bijlage staan de vergoedingen en tarieven op een gebruikelijke en duidelijke wijze gespecificeerd.

De uitvoering van het afvalbeleid verloopt voor zover onderzoekers daar zicht op hebben goed en volgens het beleid en de overeenkomst. Een aandachtspunt is dat Area zichzelf als uitvoeringsorganisatie ziet, en dat de eerdere beleidsontwikkeling die zij deed tussen wal en schip is gevallen. Een ander aandachtspunt is de controle vanuit de gemeente op de uitvoering door Area. Hier heeft de gemeente, bijvoorbeeld als het gaat om de milieustraat en niet-afvalproducten, nog beperkt zicht op.

De enquête laat zien dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de dienstverlening van het afval. Het gemiddelde cijfer voor de uitvoering van het afvalbeleid is een 7. Dat is een duidelijke voldoende. Een onderdeel dat er in negatieve zin uitspringt, is de tevredenheid met de dienstverlening ten aanzien van restafval en dan met name de frequentie waarmee restafval wordt opgehaald. Dit laat zich verklaren doordat de gemeente juist maatregelen heeft genomen om de hoeveelheid restafval te beperken, zoals de frequentieverlaging en het invoeren van de PMD-bakken. Deze maatregelen ervaren respondenten mogelijk als onprettig, maar hebben wel 'zin' kijkend naar de effecten van deze maatregelen op de hoeveelheid restafval.

Over de communicatie vanuit de gemeente ten aanzien van afvalbeheer zijn respondenten verdeeld. Ongeveer de helft van de respondenten geeft op stellingen hierover een neutraal antwoord, weet het niet of geeft geen antwoord. Dit duidt er mogelijk op dat respondenten niet (goed) bekend zijn met communicatie over afval en mogelijkheden om hun wensen en ideeën hierover kenbaar te maken.

Tot slot heeft de raad als doel gesteld om in 2020 het serviceniveau van het gescheiden aanbieden van afval te vergroten ten opzichte van het ongescheiden aanbieden van restafval.²³ In de routekaart beschrijft het college meerdere manieren waarmee de gemeente haar dienstverlening voor inwoners ten aanzien van het gescheiden aanbieden van afval heeft vergroot, namelijk het invoeren van een PMD-container, het plaatsen van mini sorteerstraten bij supermarkten het verhogen van de frequentie voor de inzameling van PMD. Daarmee heeft het college het zichzelf gestelde doel bereikt en het serviceniveau van het gescheiden aanbieden van afval vergroot.

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- De structuur van aandeelhoudersovereenkomst, raamovereenkomst en productenovereenkomst met financiële bijlage is gebruikelijk en logisch.
- De productenovereenkomst is goed uitgewerkt. Daarin is duidelijk geregeld wat van Area en van de gemeente verwacht mag worden. De financiële bijlage biedt inzicht in de vergoedingen. Er is sprake van een gebruikelijke vergoedingenstructuur.
- Controle op uitvoering door Area is aandachtspunt (milieustraat, niet-afvalproducten zoals vege/kolken). Een ander aandachtspunt is dat Area zichzelf als uitvoeringsorganisatie ziet en afvalbeleidsontwikkeling tussen wal en schip is gevallen.
- Over het algemeen zijn respondenten tevreden over de uitvoering van het afvalbeleid (gemiddeld cijfer van een 7), al ligt deze score lager dan in vergelijkbare gemeenten. Respondenten zijn minder tevreden over de restafvalinzameling en specifiek over de frequentie van de restafvalinzameling.

²³ Gemeente Coevorden, Beleidsnotitie Van Afval naar Grondstof in 2020, 13 december 2016.

- Uit de enquête komt het beeld naar voren dat respondenten niet goed weten/neutraal zijn over de communicatie door de gemeente over het afvalbeleid en in hoeverre zij hierin worden meegenomen.
- De raad heeft in 2016 als doel gesteld om het serviceniveau van het gescheiden aanbieden van afval te vergroten. Dit doel heeft het college bereikt door maatregelen als het invoeren van de PMD-container, de frequentiewijziging en het plaatsen van mini sorteerstraten.

4. Milieu

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

- Wat zijn de milieuprestaties van de gemeente Coevorden (hoeveelheid restafval en afvalscheiding) en hoe verhoudt zich dat tot de landelijke doelstellingen en de prestaties van andere met Coevorden vergelijkbare gemeenten (benchmark)?
- Wat is de achtergrond van een eventuele achterblijvende prestatie op het vlak van milieudoelen?

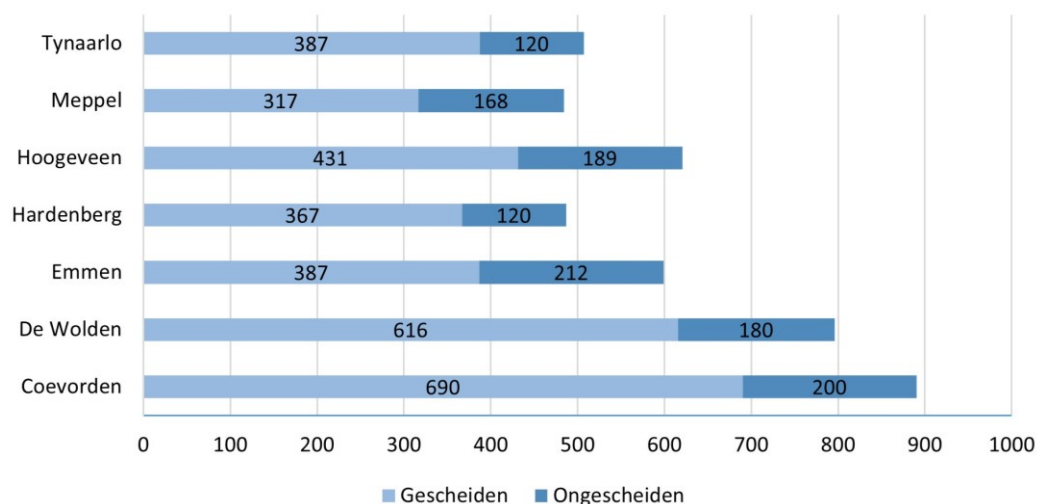
4.1 Milieuprestaties

De centrale indicatoren voor de milieuprestatie van Coevorden als het gaat om afval, zijn de hoeveelheid ingezameld afval en het scheidingspercentage.

Een belangrijke indicator is de hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner. Het doel was om dit in 2020 te reduceren tot maximaal 100 kilo per inwoner. Het is niet gelukt dit doel te realiseren: er is 172 kilo restafval ingezameld in 2020.²⁴ Hiermee bevindt Coevorden zich precies op het Drents gemiddelde en doet de gemeente het ongeveer even goed als Hoogeveen (170 kilo) en beter dan Emmen (199 kilo).²⁵

Er is sprake van een dalende trend in de hoeveelheid huishoudelijk restafval in Coevorden. De systeemaanpassing in Coevorden in 2019 (invoering PMD-bak en verlaging inzamelfrequentie restafval) heeft geresulteerd in een substantiële toename van PMD en een afname van restafval. Een issue was een hoog percentage afgekeurd PMD vanwege vervuiling in het aangeboden PMD. Vanaf 2019 is ook sprake van een flinke toename van het ingezamelde GFT (zie bijlage 5), hetgeen een goede zaak is in het licht van de milieudoelen.

In figuur 5 zijn de totale inzamelhoeveelheden vergeleken met de andere Area-gemeenten en een aantal gemeenten in de buurt. Hier zitten twee gemeenten met variabele tarieven tussen: Hardenberg (tarief op volume-frequentie) en Tynaarlo (tarief op gewicht).

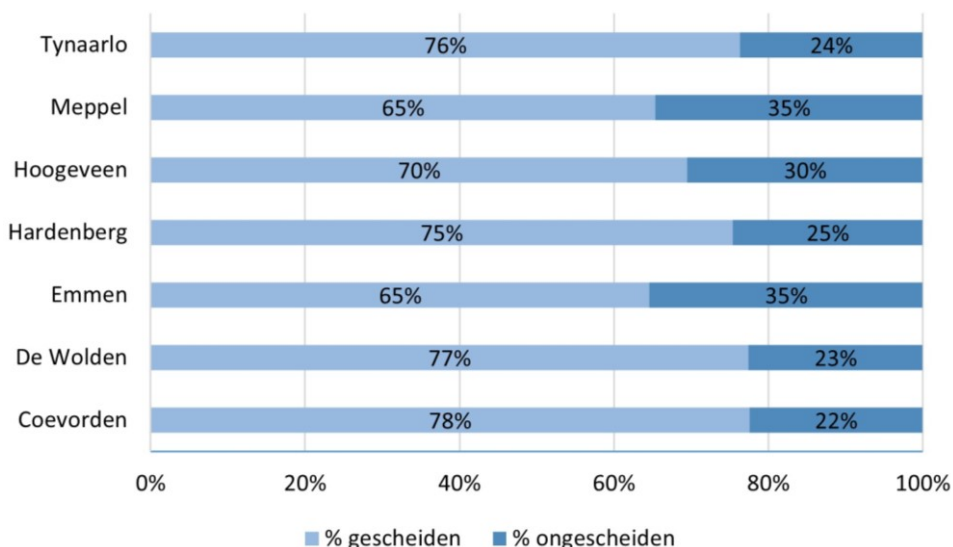
Figuur 5: Hoeveelheid ingezameld afval in kilo's per inwoner per jaar (afvalcijfers CBS, 2020)

²⁴ Noot: Coevorden en Markerein corrigeren voor nascheiding fijn restafval (5 kg/inw) en nemen verbouwingsrestafval (22 kg/inw) mee als gescheiden afval. Zonder die correctie bedraagt het ongescheiden restafval 200 kg/inw en het scheidingspercentage 78%.

²⁵ Markerein, Grondstoffenmonitor Coevorden 2020, 10 mei 2021.

Uit figuur 5 blijkt dat de inwoners van Coevorden relatief veel afval produceren. Dit geldt niet alleen in vergelijking met bovengenoemde gemeenten. Ook in vergelijking met gemeenten die in dezelfde stedelijkheidsklasse vallen (niet-stedelijk), springt Coevorden eruit (zie bijlage 5). Coevorden zit in de top tien van Nederlandse gemeenten die per inwoner de meeste afval inzamelen. Dit komt vooral door de grove afvalstromen die op de milieustraat zijn gebracht (zie paragraaf 4.2).

Een andere indicator is het scheidingspercentage. Onderstaande figuur 6 toont het scheidingspercentage van Coevorden in vergelijking met de andere Area-gemeenten en gemeenten in de buurt.

Figuur 6: Afvalscheidingspercentage (afvalcijfers CBS, 2020)

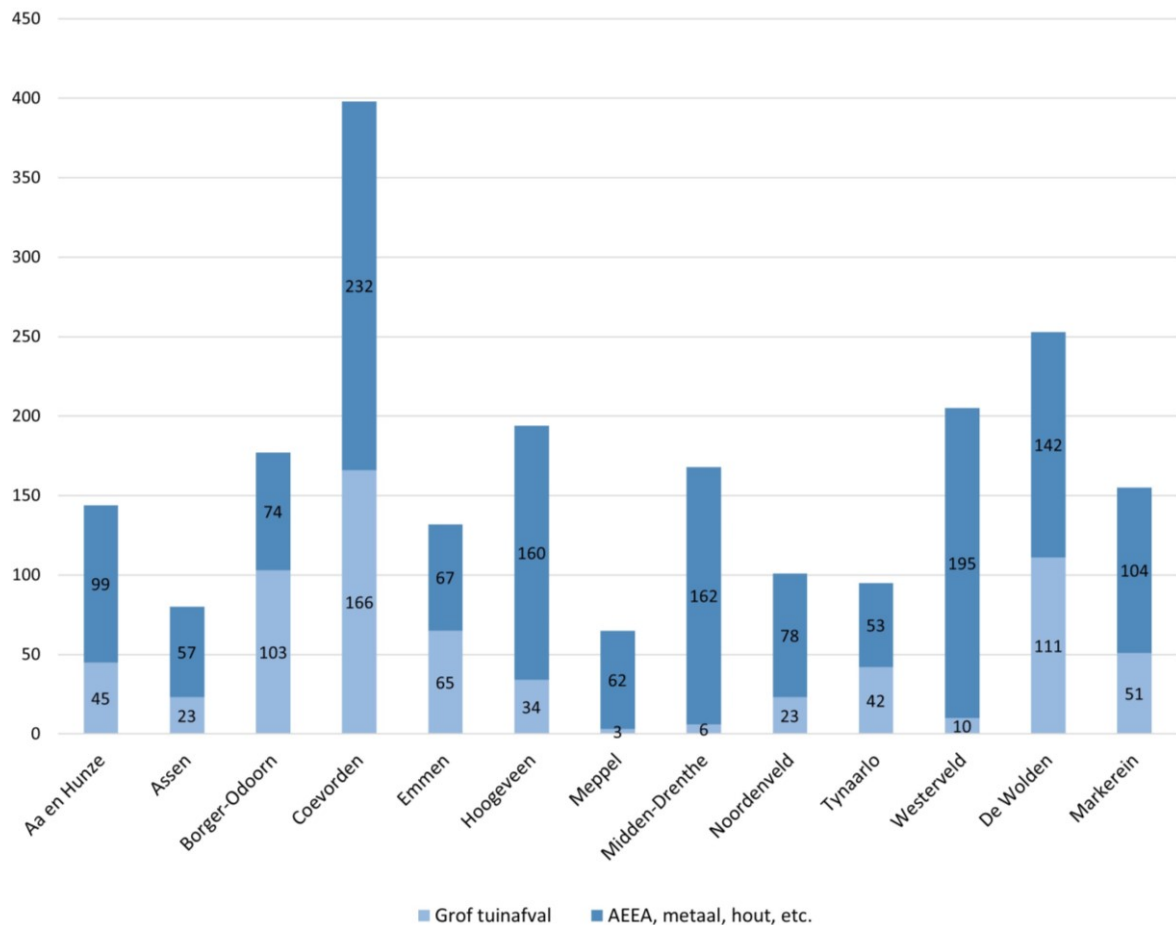
Het eerste dat opvalt is dat Coevorden er op het eerste gezicht positief uitspringt ten opzichte van de andere gemeenten. Het scheidingspercentage in Coevorden ligt op 78%. Dit is hoger dan Hoogeveen, Emmen en de andere referentiegemeenten en ook hoger dan het Drents gemiddelde (68%). Hiermee realiseert Coevorden het eigen doel van 75% afvalscheiding.

Tegelijk is duidelijk dat dit hoge scheidingspercentage in Coevorden in belangrijke mate komt door de grote hoeveelheid afval die bij de milieustraten wordt ingeleverd in combinatie met de hoge scheidingsgraad van 94% die daar van toepassing is (zie paragraaf 4.2).

4.2 Milieustraten

De hoeveelheid afval die per inwoner wordt ingeleverd bij de milieustraten van Coevorden is beduidend groter dan elders in Drenthe (zie figuur 7 op de volgende pagina).²⁶ Ter illustratie: per inwoner betreft het meer dan 400 kilo per jaar, per huishouden gaat het om bijna 1.000 kilo per jaar en per bezoek levert een inwoner gemiddeld 550 kilo in.

²⁶ Markerein, Grondstoffenmonitor Coevorden 2020, 10 mei 2021.

Figuur 7: Hoeveelheid grondstoffen ingeleverd bij de milieustraat in kilo's per inwoner per jaar (Grondstoffenmonitor Markerein, 2020)

De hoeveelheid op de milieustraat ingeleverde afval is zodanig dat zowel de gemeente als Area vermoeden dat niet alleen inwoners van Coevorden, maar ook inwoners van andere gemeenten en bedrijven hun afval naar de Coevordense milieustraten brengen. Dit verstoort niet alleen de afvalcijfers; de kosten van de inzameling en verwerking komen voor rekening van de inwoners van Coevorden.

Het college heeft dit vraagstuk al eerder gesignaleerd en in 2019 een interventie gepleegd met de implementatie van een milieupas per huishouden. Deze pas is adresgebonden en alleen het betreffende huishouden mag daarmee zijn afval inleveren. Voor elke eerste m³ betaalt de inwoner € 6,00 en voor elke volgende m³ (of een gedeelte daarvan) € 8,50. Inwoners mogen een onbeperkt aantal keren per jaar afval inleveren en er geldt geen maximum hoeveelheid of gewicht waarboven extra betaald moet worden. Er is bij de milieustraten geen toegangscontrole door middel van toegangspoorten of slagbomen. De controle van de milieupassen gebeurt met handscanners, door medewerkers van Area. Area geeft aan niet te kunnen controleren in hoeverre inwoners uit andere gemeenten of bedrijven onrechtmatig met een Coevordense milieupas op de milieustraten komen. Uit de ingeleverde hoeveelheden in de periode 2018 tot en met de eerste helft van 2021 is geen structurele daling af te lezen na de invoering van de milieupas in 2019. Met andere woorden: de milieupas heeft zonder aanpassing van het acceptatie- en tarievenbeleid niet gezorgd voor een afname van de hoeveelheden bij de milieustraten.

4.3 Analyse en bevindingen

Een deel van de milieuprestaties van Coevorden vertoont een positieve tendens. Zo is er een afname van huishoudelijk restafval en een substantiële toename van het ingezamelde PMD en GFT-afval. Wat betreft huishoudelijk restafval, PMD en GFT liggen de prestaties van Coevorden ongeveer op hetzelfde niveau als die van vergelijkbare gemeenten. Voor de afvalstromen oud papier, glas, textiel en grof afval presteert Coevorden minder dan vergelijkbare gemeenten.

Feitelijk is echter te constateren dat Coevorden er de afgelopen tien jaar niet in slaagt de milieudoelen van het eigen afvalbeleid te realiseren (zie ook hoofdstuk 1). De belangrijkste reden hiervoor is dat het college en de raad niet de beleidsmaatregelen hebben getroffen die nodig zijn om te komen tot de voorgenomen afvalreductie.

De Coevordense milieustraten ontvangen uitzonderlijk veel grof afval. Het is zodanig veel dat het niet aannemelijk is dat dit uitsluitend afkomstig is van Coevordense huishoudens. De implementatie van de milieupas in combinatie met de huidige wijze van controle daarvan door Area, is niet succesvol. Het huidige beleid en daaruit volgende regulering door de gemeente, in combinatie met de huidige wijze van controle door Area, voorkomt naar alle waarschijnlijkheid niet dat er afval van andere gemeenten en bedrijfsafval wordt ingeleverd. Het vraagstuk is na de invoering van de milieupas niet afdoende geadresseerd in de zin dat nader onderzoek is gedaan of aanvullende maatregelen zijn getroffen. Dit is een issue omdat de kosten voor rekening van de inwoners van Coevorden zijn (zie hoofdstuk 5).

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- Het scheidingspercentage ligt ongeveer op hetzelfde niveau, maar de hoeveelheid restafval is beduidend meer dan in vergelijkbare gemeenten. Een aandachtspunt is vervuiling in het PMD-afval.
- Coevorden slaagt er niet in de eigen milieudoelen te realiseren. Dit komt doordat college en raad niet de beleidsmaatregelen hebben getroffen die nodig zijn om deze doelen te realiseren.
- Het huidige milieustraatbeleid van de gemeente en de controle daarop door Area voorkomen naar alle waarschijnlijkheid niet dat er afval van andere gemeenten en bedrijfsafval wordt ingeleverd.

5. Kosten en tariefstelling

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

- Wat zijn de kosten en baten van het afvalbeheer, onderverdeeld naar kostenposten?
- Hoe verhouden de afvalbeheerkosten en de afvalstoffenheffing zich tot die van vergelijkbare gemeenten zowel binnen het werkgebied van Area als daarbuiten?

5.1 Kosten en kostenontwikkeling

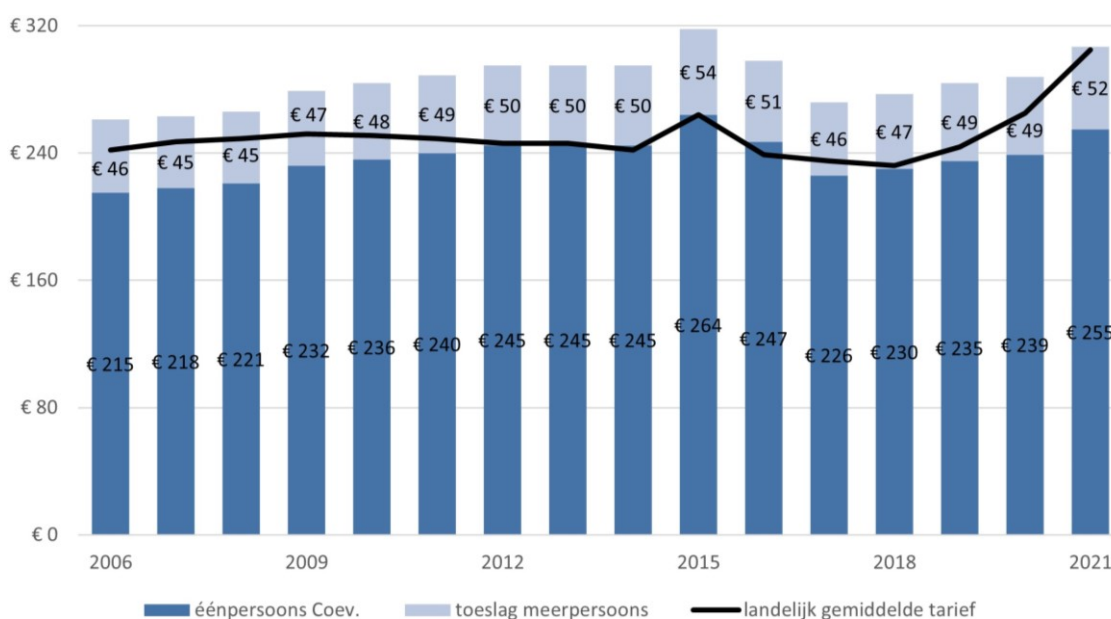
De kosten van de afvalinzameling en -verwerking in Coevorden zijn gaandeweg toegenomen tot € 4,4 miljoen per jaar in 2020. Deze afvalbeheerskosten bestaan voor het leeuwendeel (90%) uit kosten van Area voor inzamelen, verwerken, containerbeheer, milieustraat en overige kosten (zie bijlage 6).

De kosten bedragen omgerekend ongeveer € 283,- per huishouden per jaar. Daarvan is ongeveer € 105,- (incl BTW) gerelateerd aan de milieustraten.

De kosten per huishouden lagen in Coevorden bijna € 70,- per jaar hoger dan in vergelijkbare gemeenten (zie bijlage 4).

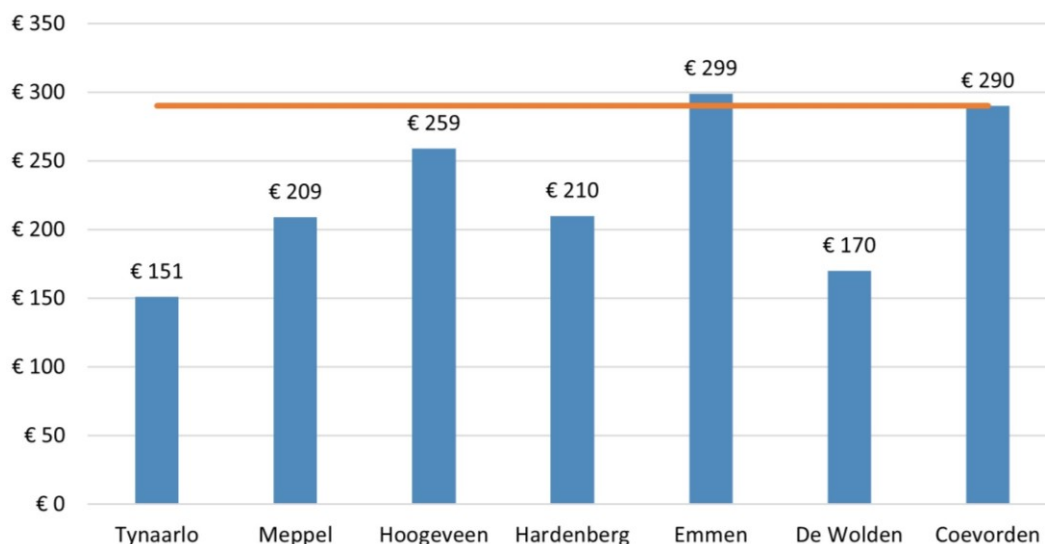
5.2 Afvalstoffenheffing

De gemeente brengt de afvalstoffenheffing bij huishoudens in rekening ter dekking van de afvalbeheerskosten. De afvalstoffenheffing mag niet hoger zijn dan de werkelijke afvalbeheerskosten, vermeerderd met de BTW, de overhead, toerekening van veegkosten en de gedeelde inkomsten voor kwijschelding. Het tarief is afhankelijk van het aantal inwoners per huishouden. Voor een tweede container berekent de gemeente een vaste toeslag. Figuur 8 toont de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing van de afgelopen jaren.

Figuur 8: Ontwikkeling afvalstoffenheffing in Coevorden per aansluiting (landelijke cijfers COELO en CBS, 2021)

De grafiek laat zien dat de afvalstoffenheffing de afgelopen vijf jaar geleidelijk aan steeg. Het college geeft aan te kiezen voor optimistische, maar reële scenario's bij de bepaling van de afvalstoffenheffing.²⁷ In 2016 tot en met 2018 waren er geen grote afwijkingen. In 2019 en 2020 vielen de werkelijke kosten respectievelijk € 394.000,- en € 296.000,- hoger uit dan de opbrengst van de afvalstoffenheffing. De achtergrond was onder meer een hoog percentage afgekeurd PMD vanwege vervuiling (2019) en lagere opbrengsten voor PMD en hogere kosten voor papier, GFT en de milieustraat (2020).

Figuur 9: Gemiddelde afvalstoffenheffing per huishouden in 2021 (bron: COELO)

Uit figuur 9 is af te lezen dat Coevorden ten opzichte van de meeste referentiegemeenten een relatief hoge afvalstoffenheffing hanteert.

5.3 Analyse en bevindingen

Coevorden heeft relatief hoge afvalbeheerskosten. Dit heeft twee belangrijke oorzaken.

In de eerste plaats is Area naar verhouding een relatief duur afvalbedrijf. Andere partijen zouden de dienstverlening mogelijk tegen lagere tarieven kunnen uitvoeren dan Area. Dit komt doordat Area te maken heeft met een beperkte schaalgrootte, waardoor het minder schaalvoordelen heeft dan sommige concurrenten. Daarnaast is er geen sprake van een afvalbeleid dat door de drie deelnemende gemeenten is afgestemd met het oog op zo laag mogelijke kosten. Het college van Coevorden bevestigt dat in haar ogen met het bevorderen van de samenwerking tussen de drie gemeenten, de kosten voor Area verder omlaag kunnen worden gebracht. Area geeft daarbij aan dat het bedrijf met dftar goedkoper zou kunnen werken.

In de tweede plaats vormen de kosten van de twee milieustraten ruim 30% van de totale afvalbeheerskosten in Coevorden. De kosten van de Coevordense milieustraten liggen twee tot drie keer hoger dan de benchmark. Dit komt door de gekozen systematiek waarbij sprake is van weinig regulering en controle. Zowel bij het college als bij Area bestaat het vermoeden dat er aanzienlijke hoeveelheden grof afval van buiten de gemeente en bedrijfsafval wordt ingeleverd (zie hoofdstuk 3). De kosten van de verwerking daarvan zijn voor rekening van Coevorden en haar

²⁷ Gemeente Coevorden, Routekaart Van afval naar grondstof, 24 augustus 2021.

inwoners. Daarnaast kiest Coevorden er voor om twee milieustraten te exploiteren. Dit is een politiek-bestuurlijke keuze. Vanuit het oogpunt van doelmatigheid en kostenverlaging zou een keuze voor één Coevordense milieustraat logisch zijn.

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- Coevorden heeft hoge afvalbeheerkosten ten opzichte van vergelijkbare gemeenten doordat Area een relatief duur afvalbedrijf is (beperkte schaalgrootte en het afvalbeheerbeleid) en doordat de huidige exploitatie van de twee milieustraten (onnodig) hoge kosten met zich mee brengt.
- Door eenzelfde beleid in de deelnemende gemeenten en optimalisatie van de milieustraten is het voor Coevorden mogelijk te sturen op de afvalbeheerkosten en deze te verlagen.

6. Sturing, monitoring en controle

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe worden de doelen en ambities gemonitord?
- Op welke wijze en in welke mate is de raad geïnformeerd over de ontwikkelingen in het afvalinzamelingsbeleid en de uitvoering van de inzameling?

6.1 Monitoring en bereik doelen en ambities

Deze paragraaf beschrijft de doelen en ambities van het college voor het afvalbeleid en in hoeverre deze zijn behaald. Ook komt de monitoring en evaluatie van de doelen en ambities aan bod.

Doelen en ambities

Het college beschreef in 2016 haar doelen en ambities in de beleidsnotitie 'Van Afval Naar Grondstof in 2020'. Deze notitie is in december 2016 door de gemeenteraad vastgesteld. Het college wilde de hoeveelheid restafval per inwoner terugbrengen van 287 kilo in 2015 naar 100 kilo in 2020, en het scheidingspercentage verhogen van 64% in 2015 naar minstens 75% in 2020 (zie hoofdstuk 1).^{28 29} De gemeente heeft de ambitie om in 2020 het restafval terug te brengen naar 100 kilo niet behaald: in 2020 werd er nog 172 kilo restafval per inwoner ingezameld (incl. 28 kg/inw correctie voor nascheiding).³⁰ De ambitie voor een scheidingspercentage van minstens 75% is wel behaald in 2020.

Het college heeft tijdens een 'raadsthema-avond' op 9 september 2020 met de raad besproken om vast te houden aan de eerdere doelstelling van 100 kilo restafval.³¹ De huidige doelstelling/ambitie van het college is het terugbrengen van de hoeveelheid restafval van 172 kilo in 2020 naar maximaal 100 kilo restafval in 2024.³² In de routekaart wordt hierbij als kanttekening geplaatst dat de 100 kilo 'geen einddoel is maar een richtpunt'. De gemeente ziet het behalen van de 100 kilo als een tussendoel in 'de transitie naar een circulaire economie zonder afval'. Volgens betrokkenen binnen de gemeente is deze doelstelling van maximaal 100 kilo restafval in 2024 realistisch, en is daar ook een veiligheidsmarge voor ingebouwd.

Monitoring en evaluatie doelen/ambities

De gemeente heeft de beschikking over de monitoringsgegevens van de regionale Werkgroep Markerein (Grondstoffenmonitor). Area verstrekt de informatie voor de afvalinzameling van Coevorden aan de werkgroep. Deze monitoringsgegevens geven de gemeente (jaarlijks) inzicht in hoeverre zij haar prestaties en doelen ten aanzien van restafval en afvalscheiding behaalt. Ook is een benchmark met andere Drentse gemeenten mogelijk. In de monitoringsgegevens van Markerein ontbrak het eerder echter aan specifieke informatie over de inzameling in verschillende wijken en dorpen van de gemeente.

Verder heeft de gemeente, als onderdeel van de routekaart, het uitgevoerde afvalbeleid tussen 2016 en 2020 geëvalueerd. De evaluatie gaf inzicht in de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing, de ontwikkelingen van de hoeveelheden ingezamelde afvalstromen en tot slot de door de gemeente genomen maatregelen van de afgelopen jaren en de effecten daarvan. Daarmee geeft

²⁸ Werkgroep Markerein, Afvalbeheerprestaties gemeente Coevorden 2015, 2016.

²⁹ Gemeente Coevorden, Beleidsnotitie Van Afval Naar Grondstof in 2020, 13 december 2016.

³⁰ Gemeente Coevorden, Routekaart Van Afval naar Grondstof, 24 augustus 2021.

³¹ Gemeente Coevorden, Routekaart Van Afval naar Grondstof, 24 augustus 2021.

³² Gemeente Coevorden, Routekaart Van Afval naar Grondstof, 24 augustus 2021.

de evaluatie niet alleen inzicht in hoeverre de hierboven beschreven doelen door het college zijn gerealiseerd, maar ook in hoeverre bepaalde maatregelen (zoals de frequentiewijziging en de invoering van de PMD container) effect hebben gehad.

6.2 Informatievoorziening aan de raad

Jaarlijks brengt het college de raad met de grondstoffenmonitor van Markerein cijfermatig op de hoogte van de ontwikkelingen. Ook informeerde het college de raad over maatregelen waarover de raad een besluit diende te nemen of waarvan de raad kennis diende te nemen, waaronder de frequentiewijziging en de invoering van de milieupas.³³ De afgelopen jaren zijn er enkele raadsthema-avonden geweest waarbij het college de stand van zaken rondom afval heeft toegelicht aan de raad. Dit zou volgens een betrokkene binnen de gemeente nog beter kunnen. Nu gaat het bij een thema-avond in de raad vaak over een gevoelig onderwerp, waardoor de discussie gelijk op scherp staat.

Met de routekaart wilde het college de raad duidelijkheid geven over hoe het college de doelen wil bereiken (zie hoofdstuk 1). Bij iedere afzonderlijke stap die het college binnen de routekaart wil zetten, wil het college de raad betrekken. De precieze data en planning voor de te nemen stappen zijn nog niet duidelijk in de routekaart opgenomen. Dit heeft er onder meer mee te maken dat de gemeente graag fysiek met betrokken partijen spreekt over afval (o.a. verenigingen en scholen), wat in coronatijd lastig is.

Raadsleden geven desgevraagd aan dat de informatievoorziening van het college vooral in voorgaande jaren summier was. Nadat de raad het college heeft gewezen op de gebrekkige informatievoorziening over de uitvoering van het afvalbeleid, is de informatievoorziening volgens raadsleden actiever en beter geworden. Volgens een betrokkene binnen de gemeente kan de raad nog meer en beter worden meegenomen in rapportage en monitoring. De routekaart kan hierbij als handvat dienen om het gesprek met de raad beter te kunnen voeren.

6.3 Analyse en bevindingen

Het college heeft met de grondstoffenmonitor van de Werkgroep Markerein zicht op de afvalcijfers van de gemeente. De cijfers uit deze monitor kunnen ook worden vergeleken met andere gemeenten in Drenthe. Een verbeterpunt aan de grondstoffenmonitor is het toevoegen van een overzicht van kosten en service. Met de cijfers uit de grondstoffenmonitor en de routekaart waarin het uitgevoerde afvalbeleid tussen 2016 en 2020 is geëvalueerd, heeft het college duidelijk zicht (gehad) op het behalen van de doelen en ambities. De grondstoffenmonitor wordt aangeboden aan de raad, maar niet structureel jaarlijks gebruikt om het gesprek met de raad te voeren over de voortgang in het afvalbeleid.

De informatievoorziening van het college aan de raad was in voorgaande jaren summier, maar deze is, nadat de raad hierover het gesprek is aangegaan met het college, inmiddels beter. Met de routekaart heeft het college een mooi product in handen om het gesprek met de raad beter aan te gaan over toch vaak gevoelige en complexe onderwerpen. Hoewel de routekaart een nuttig globaal

---

³³ Gemeente Coevorden, College van Burgemeester en Wethouders, Raadsinformatiebrief frequentiewijziging en invoering milieupasen, 7 maart 2019.

stappenplan biedt, bestaat het gevaar dat besluitvorming uitblijft omdat er geen precieze(re) data genoemd staan voor te nemen maatregelen (o.a. diftar, papier).

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- Door middel van de grondstoffenmonitor vindt monitoring van de prestaties plaats. In het instrument ontbreekt nog een overzicht van kosten en service. Ook vindt er niet structureel jaarlijks een gesprek over de voortgang van het afvalbeleid plaats.
- De raad werd in voorgaande jaren summier op de hoogte gehouden van de uitvoering van het afvalbeleid. De informatievoorziening van het college aan de raad over de uitvoering van het afvalbeleid is, nadat de raad daar actief om heeft gevraagd, inmiddels wat beter op orde.

7. Ontwikkelingsmogelijkheden

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

- Welke mogelijkheden hebben de gemeente en Area om andere keuzes voor de inzameling van afval te maken? In hoeverre past dat binnen de huidige werkwijze en het (opdrachtgeverschap/aandeelhouderschap van Area)?
- Welke actuele ontwikkelingen zijn er op het gebied van (de techniek van) afvalinzameling en afvalscheiding, milieuaspecten en/of verdeling van lastendruk? In hoeverre kunnen deze voor de gemeenteraad aanleiding zijn het afvalinzamelingsbeleid te wijzigen?

7.1 Strategieën voor betere afvalscheiding

Gemeenten hanteren verschillende aanpakken voor de verbetering van de afvalscheiding. Deze aanpakken kunnen worden ingedeeld in vijf soorten strategieën.³⁴ Zie de volgende tabel.

Strategie	Type maatregelen en toelichting
1. Financieel stimuleren	De inwoner betaalt per keer dat restafval wordt aangeboden of op basis van gewicht. Deze vorm van gedifferentieerde tarieven (diftar) kan worden ingestoken vanuit het principe “de vervuiler betaalt” of “de afvalscheider wordt beloond”. Diftar is een bewezen strategie en is al in een groot aantal Nederlandse gemeenten ingevoerd. De variant “betalen per aanbieding” komt het meeste voor.
2. Service grondstoffen vergroten	Aparte klike voor PMD en oud papier, hogere inzamelfrequentie grondstoffen, meer / betere wijkbakken voor glas, textiel, papier of (doelgroepgerichte) inzameling luiers.
3. Service restafval verlagen	Langere loopafstand naar verzamelcontainer en/of lagere inzamelfrequentie restklike's. In Coevorden is de inzamelfrequentie al verlaagd tot vierwekelijks.
4. Omgekeerd inzamelen	‘Omgekeerd inzamelen’ betekent dat grondstoffen (PMD, GFT en papier) aan huis worden ingezameld en dat inwoners het beetje restafval dat overblijft moeten brengen naar ondergrondse wijkcontainers. Dus hoge service voor gewenste grondstoffen en lagere service voor ongewenst restafval.
5. Nascheiding	Het ongescheiden afval wordt in een fabriek nagescheiden in grondstoffen. Omrin doet dit al voor PMD en binnenkort ook voor luiers. Bronscheiding van textiel, GFT, papier en glas blijft nodig omdat deze grondstoffen bij nascheiding door vocht te veel worden vervuild. Vanwege de hoge investeringen is nascheiding relatief duur en niet meer doelmatig in combinatie met bronscheiding.

³⁴ Deze vijf strategieën volgen uit de Benchmark Huishoudelijk afval die CyclusManagement jaarlijks in opdracht van Rijkwaterstaat en de NVRD uitvoert.

7.2 Mogelijkheden en keuzes afvalinzameling Coevorden

Uit de gesprekken en de bestudering van de stukken komen een aantal mogelijke keuzes die de gemeente en Area kunnen maken voor de afvalinzameling. Hieronder volgt een globaal overzicht.

- **Andere beprijzing restafval.** Om te komen tot de 100 kilo restafval is het invoeren van tariefdifferentiatie noodzakelijk. In vergelijkbare gemeenten zorgt diftar na invoering direct voor een lagere hoeveelheid restafval en een betere afvalscheiding(spercentage). Voor deze maatregel is het noodzakelijk dat de raad een keuze maakt, Area kan er daarna als uitvoeringsorganisatie die al in Emmen bezig is met diftar mee aan de slag.
- **GFT uit restafval halen.** De grootste winst voor de gemeente voor wat betreft afvalscheiding zit in het reduceren van de hoeveelheid GFT in het restafval.
- **Regulering milieustraten.** Zoals te lezen in hoofdstuk 4 zijn de kosten van de milieustraten in vergelijking tot benchmarkgemeenten hoog. De gemeente en Area hebben grofweg twee mogelijkheden om deze kosten terug te brengen. De eerste is een strengere controle 'aan de poort' door bijvoorbeeld de adresgegevens van milieupassen te verifiëren. Ook bieden een maximering van het aantal aanleveringen per jaar, een betalingssysteem per keer, of per ingeleverde kilo boven een bepaald maximum mogelijkheden om op milieupasniveau te registreren en te controleren. Een tweede mogelijkheid is het sluiten van een van de milieustraten om de hoge exploitatiekosten van twee milieustraten terug te brengen. Ook deze maatregel, die waarschijnlijk ook politiek gevoelig ligt, vereist een keuze door de gemeenteraad.

Samengevat zijn de bevindingen als volgt:

Bevindingen

- Om de ambitie van 100 kilo restafval in 2024 te halen is het nodig dat de gemeente verdergaande maatregelen treft. bijvoorbeeld door uiterlijk in 2023 beprijzing (tariefdifferentiatie) van restafval in te voeren.
- Er is milieuwinst en kostenreductie te realiseren door de hoeveelheid GFT die nu nog in het restafval zit, te verminderen.
- Door regulering van de milieustraten en eventueel het sluiten van één milieustraat kan de gemeente een aanzienlijke kostenreductie realiseren.

Bijlage 2. Geraadpleegde personen

Gemeente Coevorden

- Wethouder
- Beleidsmedewerker
- Financieel adviseurs

Area Reiniging

- Directeur

Bijlage 3. Wettelijk kader en landelijke doelen

Wet milieubeheer

In de Wet milieubeheer is geregeld dat “een ieder de zorgplicht heeft om nadelige milieugevolgen te voorkomen”. In artikel 10.21 t/m 10.29 staat dat de gemeente een zorgplicht heeft voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval. De gemeente is verplicht het huishoudelijk afval aan huis op te halen. De lokale regels voor de afvalinzameling moeten worden vastgelegd in een afvalstoffenverordening (vastgesteld door de gemeenteraad) en een bijbehorend uitvoeringsbesluit van het college van B&W.

Op grond van artikel 10.21 moet het huishoudelijk afval wekelijks bij alle percelen worden ingezameld. De gemeenteraad kan daar op grond van artikel 10.26 lid 1 bij afvalstoffenverordening van afwijken. In dat geval dient de gemeenteraad de ingezetenen en belanghebbenden conform artikel 10.26 lid 2 te betrekken conform de gemeentelijke inspraakverordening

Gemeenten hebben geen wettelijke zorgplicht voor de inzameling van niet-huishoudelijk afval. Bedrijven en instellingen (scholen, sportverenigingen, campings) zijn dus zelf verantwoordelijk de afvalinzameling te regelen.

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer en artikel 229 van de gemeentewet de afvalbeheerkosten aan de inwoners doorbelasten via de afvalstoffenheffing of het reinigingsrecht. Deze doelbelasting mag niet hoger zijn dan de werkelijk gemaakte afvalbeheerskosten, inclusief compensabele BTW, overhead en kwijtscheldingskosten.

Activiteitenbesluit milieustraat

Milieustraten vallen onder het Besluit algemene regelgeving voor inrichtingen milieubeheer en bijbehorende Regeling (Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling). Op een milieustraat moeten voldoende en geschikte voorzieningen aanwezig zijn voor de gescheiden inzameling van (grove) afvalstromen. Op de milieustraten in Coevorden en Zweeloo zijn voorzieningen aanwezig voor alle gangbare grove afvalstromen. Sinds 2017 moeten ook matrassen en piepschuim apart worden gehouden.

Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen (18 juni 2020)

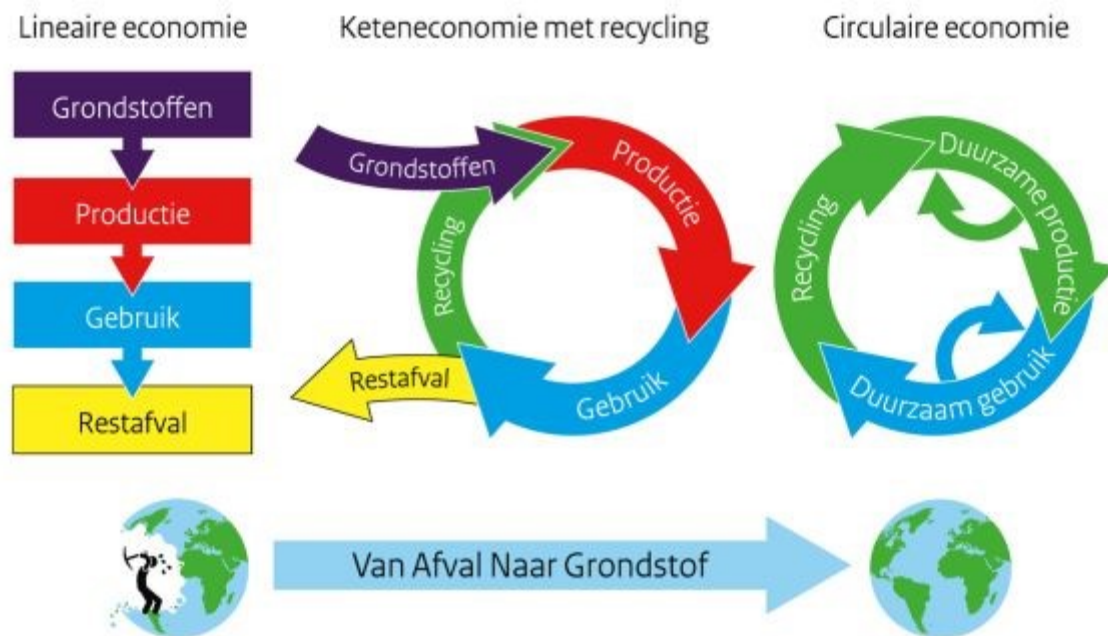
Het Rijk heeft in het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen vastgelegd dat gemeenten verplicht zijn de volgende huishoudelijke afvalstoffen gescheiden in te zamelen: bioafval, papier, metaal, kunststof, glas, textiel, gevaarlijke afvalstoffen en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur. Hoofregel is bronscheiding, maar in specifieke omstandigheden (zie artikel 10 lid 3 van de EU Kaderrichtlijn afvalstoffen) mag van bronscheiding worden afgeweken voor bioafval als bronscheiding technisch niet haalbaar is en/of sprake is van buitensporig hoge economische kosten en bij metaal, kunststof en glas als met nascheiding eenzelfde recyclingsresultaat kan worden behaald.

Landelijk Afvalbeheersplan (LAP3)

De Europese Kaderrichtlijn geeft richtlijnen voor verdergaande afvalscheiding gericht op nuttige toepassing. Insteek is het bevorderen van een circulaire economie en duurzaamheid. De Rijksoverheid heeft het programma Circulaire Economie opgezet, waar het derde Landelijk Afvalbeheersplan (LAP3) deel van uit maakt. “Slimmer omgaan met grondstoffen” is het devies. De doelstelling is om in 2020 een scheidingspercentage van 75% van huishoudelijk afval te realiseren

en in de jaren daarna het scheidingspercentage verder te verhogen. Omgerekend betekent dit de ambitie om de hoeveelheid restafval te reduceren tot maximaal 100 kg/inw restafval in 2020, 30 kg/inw in 2025 en afvalloos in 2050.

In de transitie naar een circulaire economie zijn steeds minder afvalverbrandingsovens nodig en steeds meer grondstofverwerkingsfabrieken.

Producentenverantwoordelijkheid

Producentenverantwoordelijkheid betekent dat producenten of importeurs (mede) verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die door hen op de markt zijn (of worden) gebracht. Voor 5 producten heeft het Rijk regels opgesteld: elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en accu's, autowrakken, autobanden en verpakkingen.

Voor textiel en matrassen is uitgebreide productenverantwoordelijkheid in ontwikkeling. Over de verpakkingen (plastic, metaal, drankpakken, glas en papier) hebben gemeenten afspraken gemaakt met de Stichting Afvalfonds Verpakkingen dat bestuurd wordt door vertegenwoordigers van het verpakkende bedrijfsleven. Vanaf april 2020 hebben gemeenten nieuwe afspraken gemaakt met het Afvalfonds Verpakkingen: gemeenten blijven verantwoordelijk voor de inzameling (en krijgen daarvoor een inzamelvergoeding), maar kunnen de verantwoordelijkheid voor het traject in de keten daarna overdragen aan het Afvalfonds. Vóór die tijd waren gemeenten verantwoordelijk voor het hele traject van inzameling tot nasortering en vermarkting van het ingezamelde PMD-afval en ontvingen een all-in tonnagevergoeding voor het geheel aan inzameling tot en met nasortering en vermarkting.

Enkele jaren geleden was er sprake van afschaffing van statiegeld op flessen. Dit is inmiddels geheel van de baan. Inmiddels is per 1 juli 2021 statiegeld op kleine plastic flesjes ingevoerd en statiegeld op blikjes staat per 31 december 2022 in de planning.

Landelijke afvalstoffenbelasting op verbranden van restafval

Het Rijk berekent een afvalstoffenbelasting op de verbranding van restafval met als oogmerk om de verwerking van ongescheiden restafval onaantrekkelijker te maken. Deze heffing is verhoogd van € 13 per ton in 2015 tot € 32 per ton vanaf 1 januari 2019. Op basis van de ingezamelde hoeveelheden fijn en grof restafval in 2020 bedraagt in Coevorden de verbrandingsheffing € 16 per aansluiting inclusief BTW.

Bijlage 4. Gegevens afvalinzameling Coevorden

Kerngegevens Coevorden

	Coevorden 2020	Landelijke doelstelling VANG	Benchmark 0 - 19% hoogbouw
aantal inwoners (1 jan)	35.297		
aantal huisaansluitingen (1 jan)	15.501		
% aansluitingen laagbouw (1 jan)	87%		
% aansluitingen hoogbouw (1 jan)	13%		
% gescheiden afval	78%	75% (2020)	75%
ongescheiden restafval (fijn+grof)	216 kg/inw (2019) 200 kg/inw (2020)	100 kg/inw (2020) 30 kg/inw (2025) ³⁵	127 kg/inw (2019) 137 kg/inw (2020)
totaal huishoudelijk afval	825 kg/inw (2019) 891 kg/inw (2020)		511 kg/inw (2019) 542 kg/inw (2020)
afvalbeheerkosten per aansluiting Incl. toerekeningen	€ 220 (2020) € 283 (2020)		€ 157 (2019) € 182 (2020)
gemiddelde afvalstoffenheffing per aansluiting	€ 269 (2019) € 273 (2020) € 290 (2021)		€ 244 (2019) € 265 (2020) € 305 (2021) (RWS, Coelo)
inzamelstrategie	frequentieverlaging rest		

Bron gegevens Coevorden:

- gewichten, inwoners, aansluitingen, % hoogbouw afkomstig van CBS.
- kosten per aansluiting berekend op basis van kostencijfers uit paragraaf lokale heffingen van de jaarstukken.

Noot: over scheidingspercentage en kg restafval (2020)

- ongescheiden afval (CBS-cijfers) bestaat uit fijn restafval (153 kg/inw), grof restafval (24 kg/inw) en verbouwingsrestafval (22 kg). Samen is dat afgerond 200 kg/inw.
- In de Drentse monitor van Markerein is verbouwingsafval (22 kg/inw) vanwege nascheiding niet meegeteld en verder is een correctie op fijn restafval van 2,5% (5 kg/inw) toegepast vanwege nascheiding van plastic, drankenkartons en metalen bij de afvalverbrander. Samen geeft dat afgerond 172 kg/inw. Het scheidingspercentage komt dan uit op 81%.

Bestaande afvalinzamelsystemen

In de volgende tabel staat welke inzamelsystemen in Coevorden van toepassing zijn.

³⁵ Dit is geen officieel vastgestelde VANG-doelstelling geweest, maar dit is een stip op de horizon of een 'wensbeeld' zoals het Publiek Kader dit benoemt.

afvalstroom	inzamelwijze
restafval (grijze bak)	laagbouw: minicontainers aan huis, 4-wekelijkse lediging hoogbouw: ondergrondse wijkcontainers met toegangsregistratie verder ook inzameling met bovengrondse / in pandige 1100 liter bakken
GFT (groene bak)	laagbouw: minicontainers, tweewekelijks in hoogbouw en binnenstad: geen GFT-inzameling
PMD (oranje bak)	laagbouw: minicontainers aan huis, 2-wekelijkse lediging in hoogbouw en binnenstad: met doorzichtige zakken en verzamelbakken
oud papier	het oud papier wordt op verschillende manieren en in verschillende inzamelfrequenties ingezameld door verenigingen met een door de gemeente afgegeven vergunning. Verenigingen voeren dit uit en Area coördineert dit.
flessenglas	collectieve glasbakken, driekleurenscheiding (circa 50 stuks)
textiel	collectieve textielbakken van Sympany (19 stuks, 16 locaties) aan huis met zakken, vergunningensysteem, 4x /jaar
PMD, papier, glas, textiel	7 mini-sorteerstraten met ondergrondse bakken bij supermarkten
luiers	geen gescheiden inzameling. Op aanvraag wordt gratis (en tijdelijk) een extra restafvalcontainer verschaft indien sprake is van meerdere kinderen in de luiers of van medisch-incontinentiemateriaal.
grof tuinafval	op afroep en tegen betaling ophalen aan huis Gescheiden brengen naar milieustraten
grof restafval	op afroep en tegen betaling ophalen aan huis gescheiden brengen naar milieustraten (tegen beperkt poorttarief) € 6 voor de 1 ^e m ³ . Daarboven € 8,50 per m ³ .
gescheiden grof afval	brengen naar milieustraten in Coevorden (Morseweg) en Zweeloo (Kieveen). Ieder 5 dagdelen per week open. 15 uur / week di t/m vr 13.00 – 16.00 uur en za 9.00 – 12.00 uur wit- en bruingoed, vlakglas, gips, kca, afgewerkte olie, gasflessen, frituurvet, A/B-hout, C-hout, puin, groenafval, harde kunststoffen, matrassen, piepschuim, metalen, schone grond, asbest en ongescheiden grof restafval

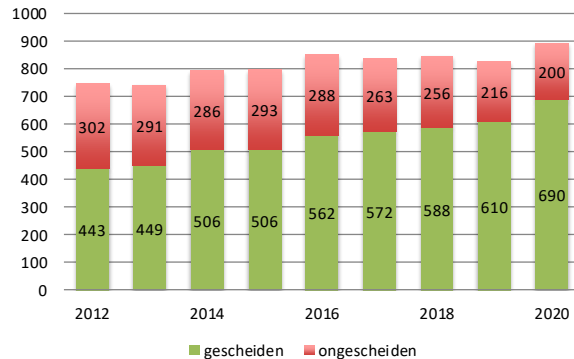
afvalstroom	inzamelwijze
kca	brengen naar milieustraten
bedrijfsafval	Bedrijven mogen geen gebruik maken van het gemeentelijke inzamelsysteem. In praktijk is waarschijnlijk wel sprake van gratis meeliften met het gemeentelijke inzamelsysteem.

Bijlage 5. Milieuresultaten

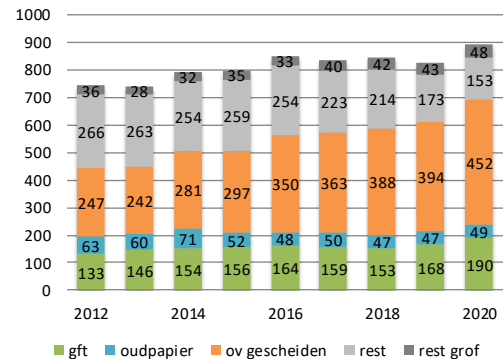
De volgende grafieken laten de ontwikkelingen van de afvalcijfers uit de afgelopen jaren zien.

Afvalcijfers 2011 - 2020 (van CBS)
gemeente Coevorden

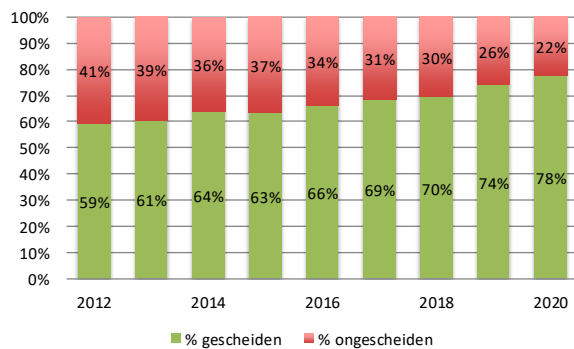
ingezameld afval (kg/inw)

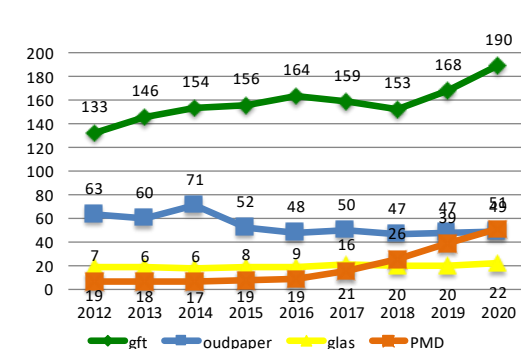
ingezameld afval (kg/inw)

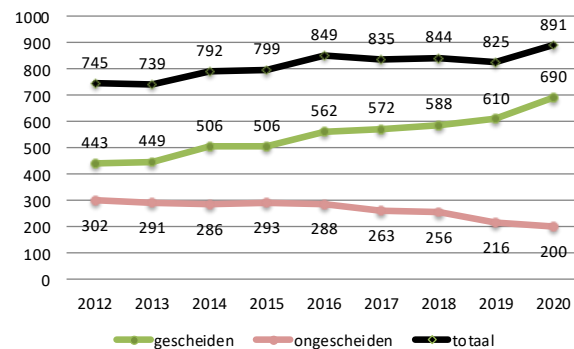
percentage bronscheiding

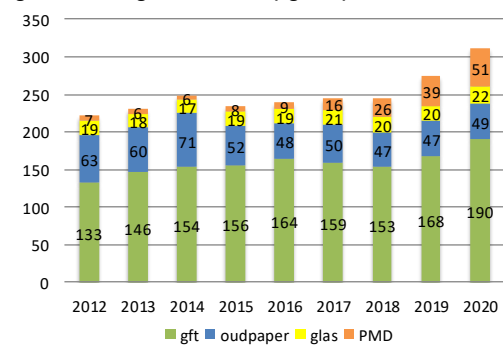
gescheiden ingezameld afval (kg/inw)

ingezameld afval (kg/inw)

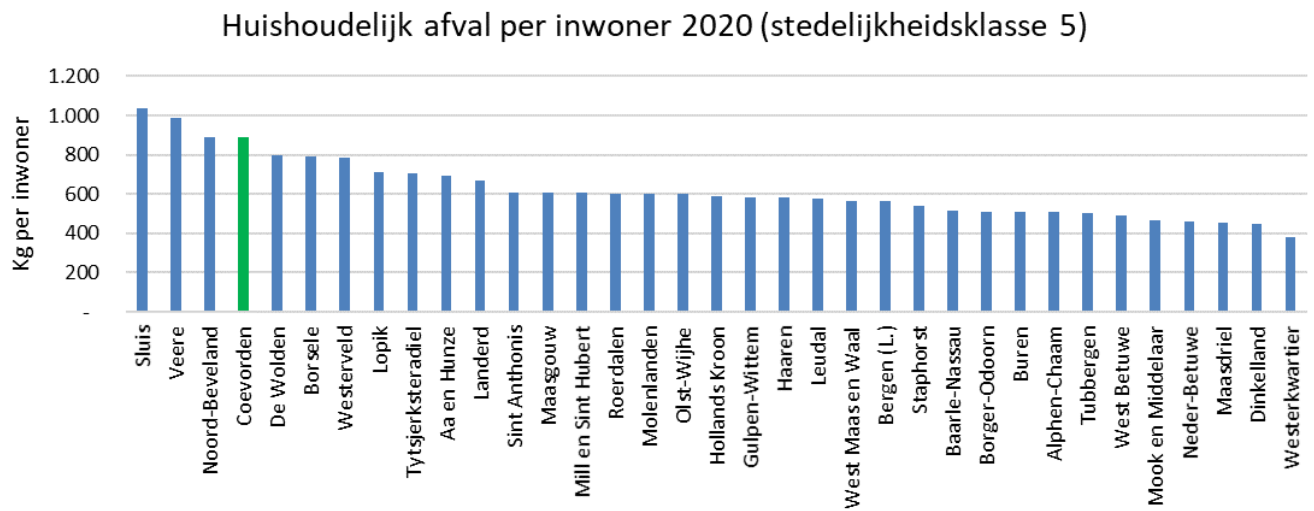
gescheiden ingezameld afval (kg/inw)

Wat valt op?

- vanaf 2012 is een geleidelijke toename van de totale hoeveelheid afval te zien. De stijging in 2020 heeft waarschijnlijk te maken met de coronapandemie;
- de hoeveelheid ongescheiden restafval is substantieel afgenomen. De hoeveelheid gescheiden afval is nog meer toegenomen;
- de systeemaanpassing in 2019 (invoering PMD-bak en verlaging inzamelrequentie restafval) heeft geresulteerd in een substantiële toename van PMD en een afname van restafval. Vanaf 2019 is ook sprake van een flinke toename van het GFT;
- voor oud papier is een afname in 2015 zichtbaar en daarna een stabilisatie van de hoeveelheid;
- de hoeveelheid brongescheiden afval is in 2020 met ruim 73 kg/inw) toegenomen ten opzichte van 2019. Dat zit in de toename van gft (22 kg/inw), hout (12 kg/inw) en grof tuinafval (14 kg/inw).

In de volgende grafiek is de inzamelhoeveelheid in Coevorden vergeleken met de andere gemeenten in stedelijkheidsklasse 5 (niet stedelijk). Uit de grafiek volgt dat Coevorden in verhouding tot andere Nederlandse gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse, beduidend meer afval produceert. Ook wanneer vergeleken wordt met stedelijkheidsklassen 4 en 5 (weinig en niet stedelijk), blijkt dat Coevorden in de top vier te staan wat betreft hoeveelheid afval per inwoner.

Bijlage 6. Afvalbeheerskosten

De afvalbeheerskosten bestaan voor het leeuwendeel (90%) uit kosten van Area voor inzamelen, verwerken, containerbeheer, milieustraat en overig. In de volgende tabel staat een overzicht op basis van de rekening 2020.

financiële afvalrekening 2020			
	x 1.000 euro	euro	/aansl
inzamelen	1.454	€	94
verwerken	1.315	€	85
beheren containers	218	€	14
exploiteren milieustraten	729	€	47
gemeente: personeel en tractie	235	€	15
overig	111	€	7
inkomsten poorttarief	-239	€	-15
inkomsten afvalfonds	-414	€	-27
netto afvallasten	3.409	€	220
toerekening			
gemeentelijke overhead	104	€	7
vegen	62	€	4
BTW	817	€	53
totaal toerekening	983	€	63
totaal	4.392	€	283

aansluitingen per 1jan20

15.501

De overhead van Area is versleuteld in de Area-tarieven. Vanaf 2022 is de manier van toerekening Area-overhead aangepast. Er zijn voortaan drie manieren:

- opslag van 23,1% op kosten ureninzet personeel en tractie (A-kosten van € 1,9 miljoen);
- opslag van 15% op de inzet derden (B-kosten van € 0,4 miljoen);
- opslag van 5% op alle verwerkingskosten (C-kosten van € 1,3 miljoen).

Hoogte tarieven Area

Manuur kost € 39,17. In het directe uurtarief zit € 5,48 aan lasten voor sociaal plan (opgave Area)

Kosten verwerking

De kosten voor de verwerking zijn afhankelijk van de tonnages en het ton-tarief.

verwerking	2020		kosten 2020		2019		kosten 2019	
	ton	tarief	ton	tarief	ton	tarief	ton	tarief
rest	5.382	€ 40,64	€ 219		6.131	€ 40,11	€ 258	
grof rest milieustraat	903	€ 40,64	€ 37		759	€ 40,11	€ 30	
rest-verbrandingsheffing	6.285	€ 32,63	€ 205		6.890	€ 32,12	€ 221	
garantieregeling papier			€ 58				€ 38	
papier	254	€ -55,00	€ -13		247	€ -66,46	€ -16	
GFT	6.703	€ 39,61	€ 279		5.976	€ 38,39	€ 241	
glas	763	€ -30,31	€ -24		698	€ -30,31	€ -22	
PMD								
schoon puin	3.331	€ 1,00	€ 3					
vuil puin	778	€ 108,06	€ 84					
B-hout	2.370	€ 48,10	€ 114					
C-hout	396	€ 71,98	€ 29					
grof tuinafval milieustraten	5.848	€ 23,60	€ 138					
matrassen	94	€ 470,00	€ 44					
metaal en apparaten	335	€ -96,33	€ -32					
milieustraat overig	632		€ 117				€ 418	
groen/takken overig			€ 59				€ 41	
totaal verwerkingskosten			€ 1.315				€ 1.209	
opbrengst afvalfonds			€ -414				€ -376	

Bron: specificatie afrekening Area 2020, excl. overhead-opslag

berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing							
bedragen x 1.000 euro	Beg19	Beg20	Beg21	Rek17	Rek18	Rek19	Rek20
lasten afval	3.835	4.176	3.946			4.229	4.126
af: baten afval	-651	-1.000	-435			-759	-654
subtotaal	3.184	3.176	3.511			3.470	3.472
overhead	101	104	103			101	104
BTW	754	824	793			864	817
totaal	4.038	4.104	4.407			4.435	4.393
afvalstoffenheffing	4.040	4.103	4.408			4.050	4.120
% kostendekkendheid	100%	100%	100%	97%	103%	91%	94%

Bron: paragraaf lokale heffingen begroting/rekening Coevorden

Bijlage 7. Achtergrondkenmerken respondenten enquête

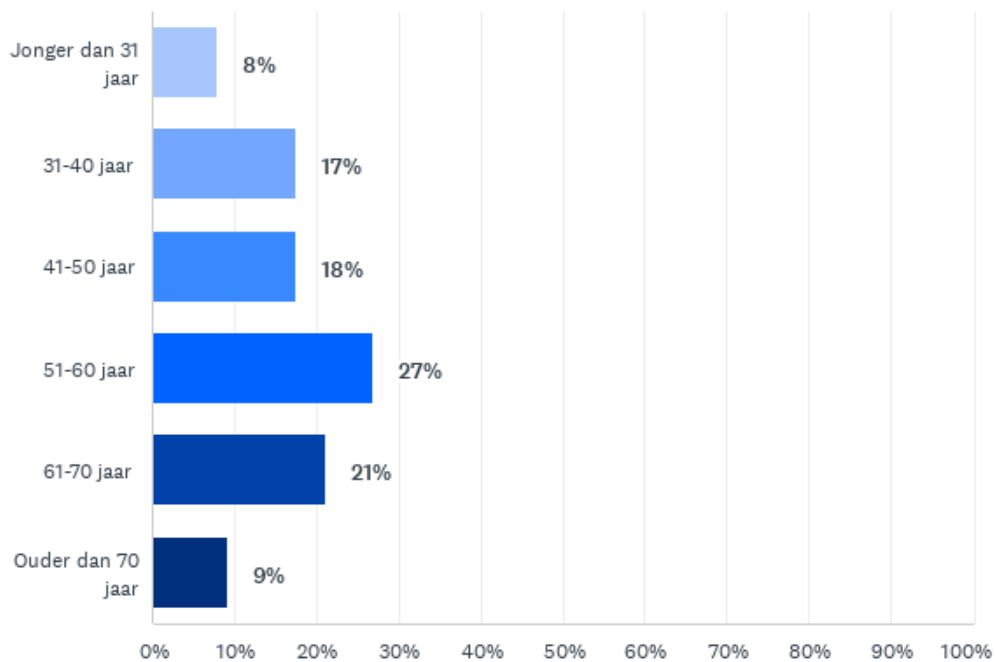
Dorpskern	Aantal respondenten	Percentage van totaal
Coevorden	1.025	41,5%
Dalen	277	11,2%
Sleen	227	9,2%
Schoonoord	112	4,5%
Oosterhesselen	90	3,6%
Aalden	86	3,5%
Geesbrug	67	2,7%
De Kiel	65	2,6%
Meppen	58	2,3%
Dalerpeel	56	2,3%
Noord-Sleen	51	2,1%
Steenwijksmoer	45	1,8%
Den Hool/Holsloot	42	1,7%
Benneveld	41	1,7%
Erm	34	1,4%
Gees	33	1,3%
Dalerveen	27	1,1%
Wachtum	25	1,0%
Zwinderen	24	1,0%
Stieltjeskanaal	22	0,9%
Nieuwe Krim	17	0,7%
Zweeloo	14	0,6%
Wezuperbrug	10	0,4%
't Haantje	9	0,4%
Wezup	8	0,3%
Kibbelveen	3	0,1%
Achterste Erm	2	0,1%
Diphoorn	0	0,0%
Totaal	2470	100%

In totaal hebben 2470 respondenten uit de gemeente Coevorden de enquête (serieus) ingevuld tot en met vraag 10. Dit komt neer op een responspercentage van 7% van het totaal aantal inwoners van de gemeente.

De respons uit de verschillende kernen is afgezet tegen de inwonersaantallen van de kernen. Hieruit blijkt dat uit 2% tot 23% van alle inwoners uit de verschillende kernen de enquête heeft ingevuld. Alleen uit de kern Diphoorn (60 inwoners) zijn geen vragenlijsten binnengekomen.

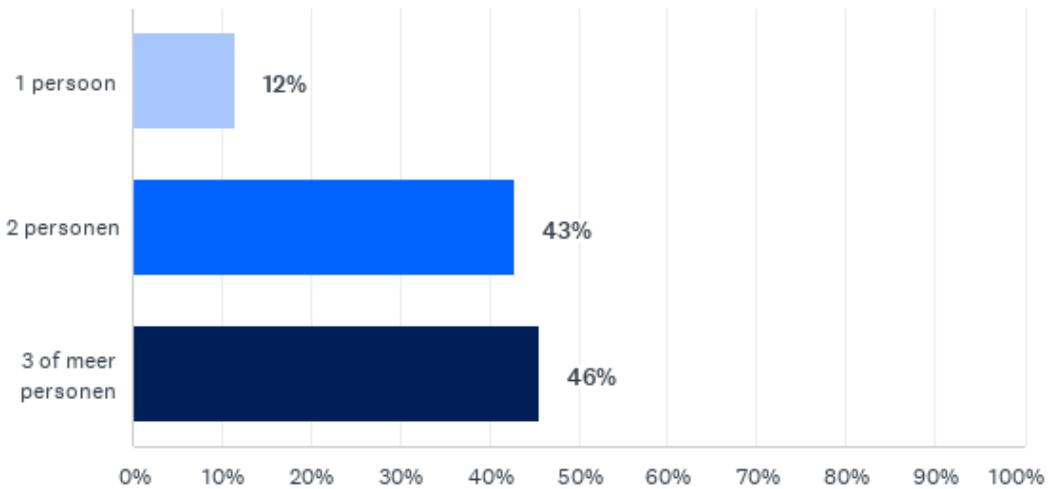

V2 Leeftijd

De leeftijd van respondenten vormt een redelijk goede afspiegeling van de leeftijd van inwoners in Coevorden. Twee groepen zijn minder goed vertegenwoordigd. Allereerst de groep respondenten 'jonger dan 31 jaar'. In de gemeente Coevorden is 30% van de inwoners 30 jaar of jonger; dit zijn echter voor een deel respondenten die niet tot de doelgroep van de enquête behoorden en jonger zijn dan 20 jaar (ongeveer 20% van de inwoners). Als we de groep inwoners tot 20 jaar buiten beschouwing laten, vormt het aandeel respondenten binnen de groep 'jonger dan 31 jaar' een goede afspiegeling van de samenstelling in Coevorden. De zeventig plussers zijn minder vertegenwoordigd in de enquête: in de gemeente is 18% van de inwoners boven de zeventig jaar.

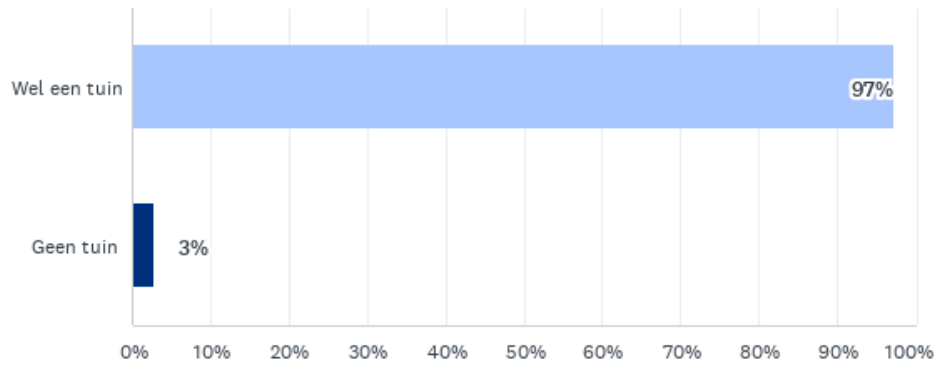
V3 Omvang huishouden

De meeste respondenten komen uit meerpersoonshuishoudens (89%). Een kleiner deel van de respondenten komt uit eenpersoonshuishoudens (12%).

In vergelijking tot CBS-cijfers van Coevorden is er een ondervertegenwoordiging van eenpersoonshuishoudens in de respons: in Coevorden behoort 31,8% van de huishoudens tot eenpersoonshuishoudens. Dit heeft mogelijk overlap met de ondervertegenwoordiging in de jongere leeftijdsgroep (jonger dan 31 jaar) en de oudere leeftijdsgroep (ouder dan 70 jaar), die vaker behoren tot de eenpersoonshuishoudens.

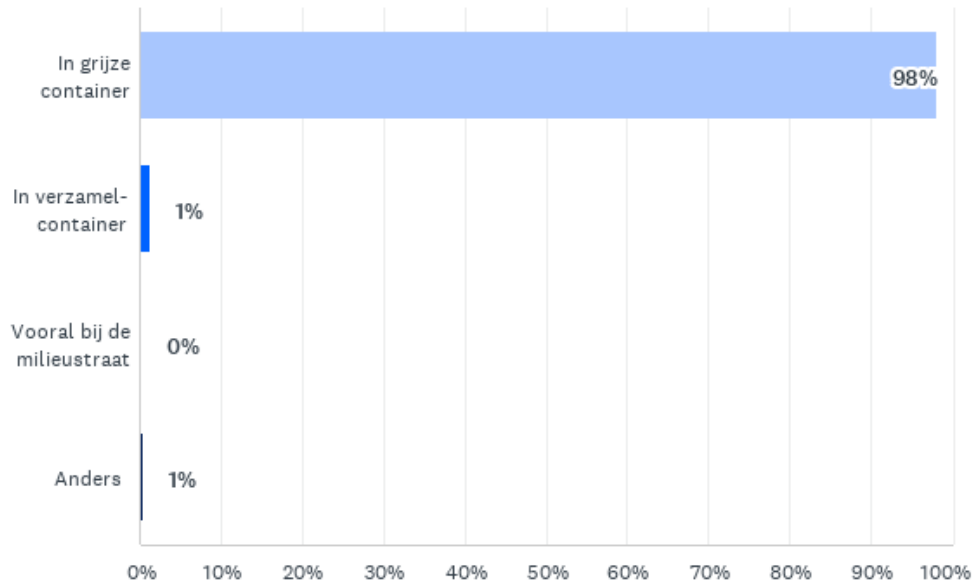
V4 Beschikking over tuin bij woning

Het grootste deel van de respondenten (97%) beschikt over een tuin. Een klein deel van de respondenten (3%) heeft geen tuin bij hun woning.

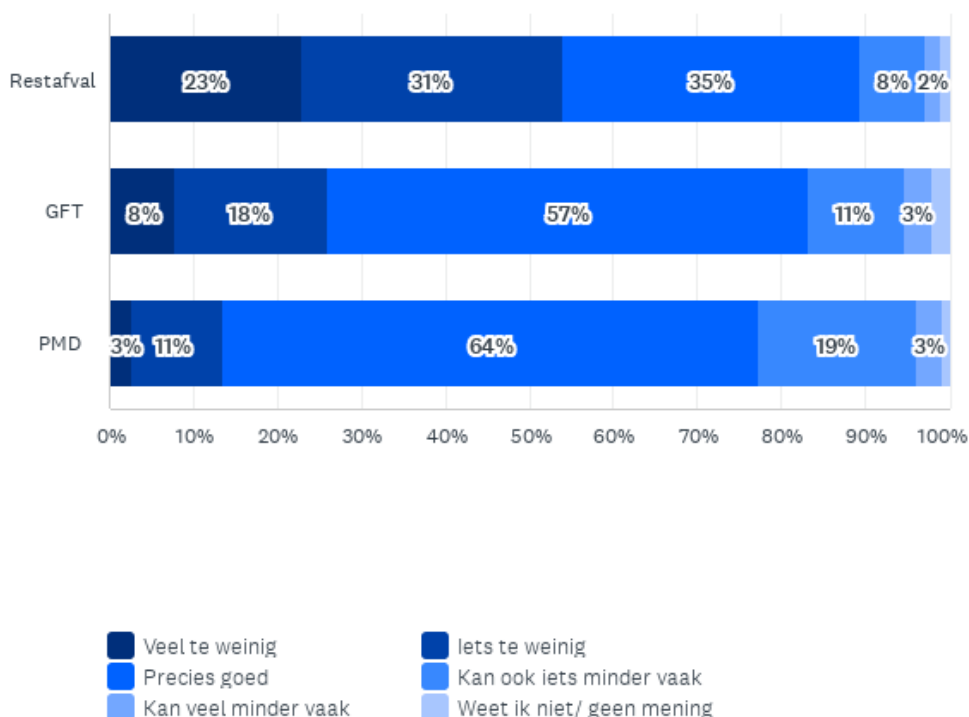
Bijlage 8. Resultaten enquête

V5 Wijze van aanbidding restafval

Over de wijze van het aanbieden van restafval zijn de respondenten eenduidig: 98% biedt restafval vooral aan in de grijze container. Ongeveer 1% van de respondenten zegt hun restafval vooral aan te bieden in een vaste (ondergrondse) verzamelcontainer waar meerdere inwoners gebruik van maken. De overige 1% van de respondenten biedt hun restafval op een andere manier aan.

V6 Mening respondenten over inzamelfrequentie verschillende soorten afval

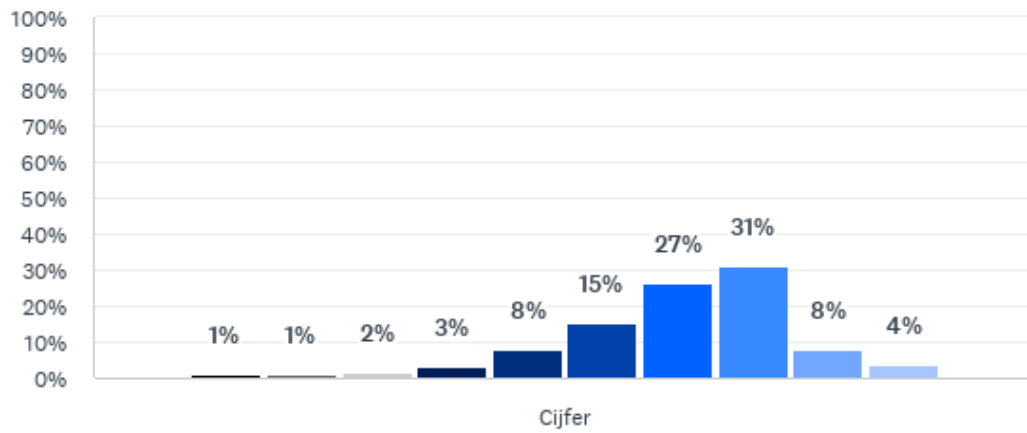

Restafval: ongeveer de helft van de respondenten (54%) geeft aan dat het restafval (iets of veel) te weinig wordt opgehaald. Ongeveer een derde (35%) vindt de inzamelfrequentie precies goed en 10% van de respondenten vindt dat het ook (iets of veel) minder vaak kan.

GFT: ongeveer de helft van de respondenten (57%) vindt de huidige inzamelfrequentie voor GFT precies goed. Ongeveer een kwart van de respondenten (26%) vindt dat GFT (iets of veel) te weinig wordt opgehaald en 14% van de respondenten vindt dat het ophalen (iets of veel) van GFT minder vaak kan.

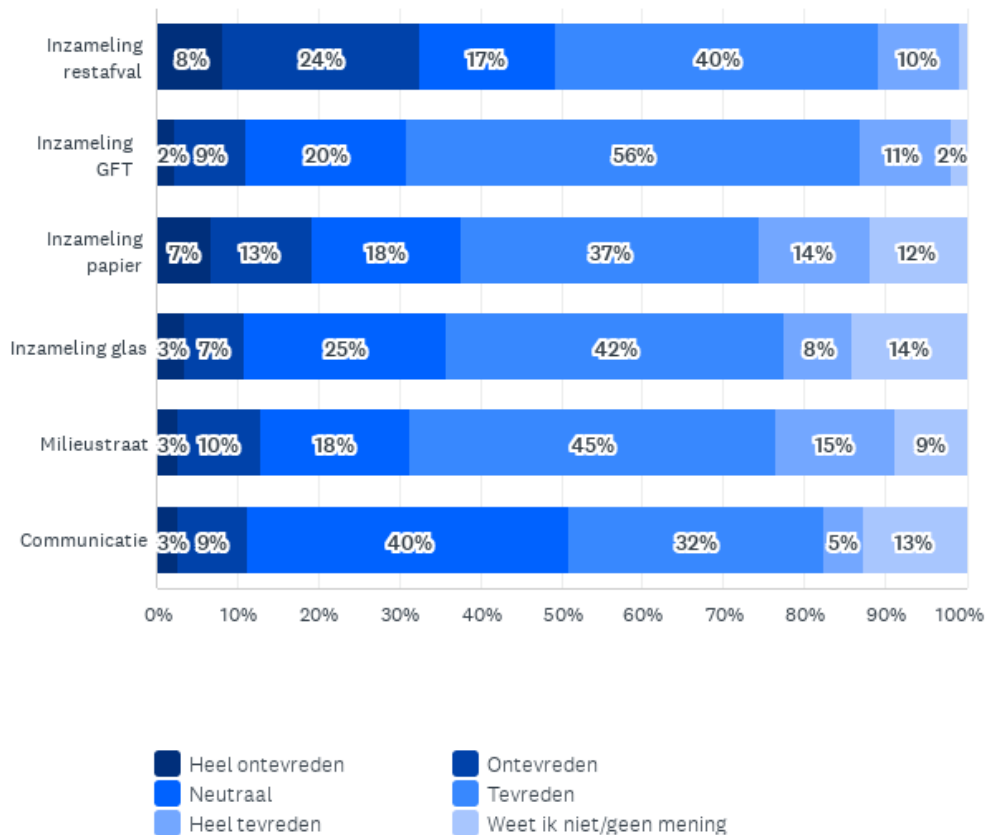
PMD: ongeveer twee derde van de respondenten (64%) vindt de huidige inzamelfrequentie voor PMD precies goed. Voor 22% van de respondenten mag het ophalen van PMD ook (iets of veel) minder vaak, en 14% van de respondenten vindt dat PMD (iets of veel) te weinig wordt opgehaald.

V7 Cijfer respondenten voor de huidige afvalinzameling

Het gemiddelde cijfer dat respondenten de huidige afvalinzameling geven is een 7. De modus, het vaakst genoemde cijfer, is een 8. De mediaan, het 'middelste' getal van de cijfers die respondenten hebben gegeven voor de afvalinzameling, is een 7.

V8 Tevredenheid respondenten met onderdelen van het afvalbeleid

Inzameling restafval: de helft van de respondenten is (heel) tevreden met de inzameling van restafval, en 32% van de respondenten is hier (heel) ontevreden over.

Inzameling GFT: twee derde van de respondenten is (heel) tevreden met het onderdeel GFT, en 11% van de respondenten is (heel) ontevreden over dit onderdeel.

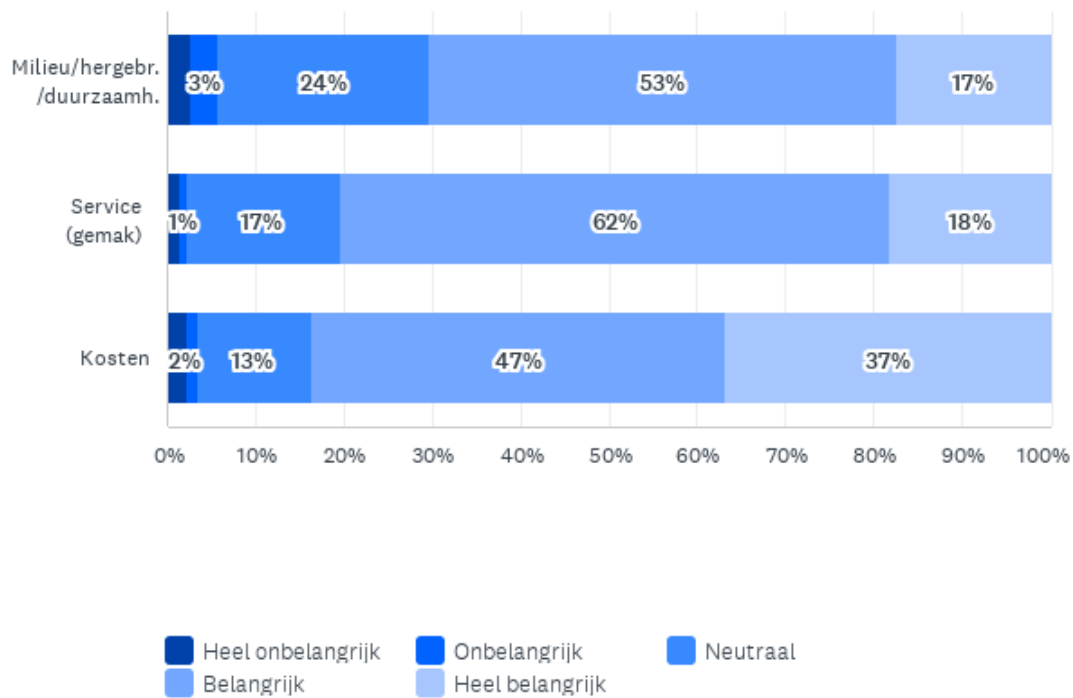
Inzameling papier: ongeveer de helft van de respondenten (51%) is (heel) tevreden over de inzameling van papier en een vijfde van de respondenten is hier (heel) ontevreden over.

Inzameling glas: de helft van de respondenten is (heel) tevreden over de inzameling van glas, een kwart van de respondenten is hier neutraal over en 10% van de respondenten is (heel) ontevreden met dit onderdeel.

Milieustraat: 60% van de respondenten is (heel) tevreden met de milieustraat, 18% staat hier neutraal tegenover en 13% is (heel) ontevreden over de milieustraat.

Communicatie: ongeveer de helft van de respondenten (53%) is neutraal over de communicatie, weet het niet, of heeft hier geen mening over. Ongeveer een derde van de respondenten (37%) is (heel) tevreden met de communicatie.

V9 Het belang dat respondenten hechten aan aspecten van de afvalinzameling

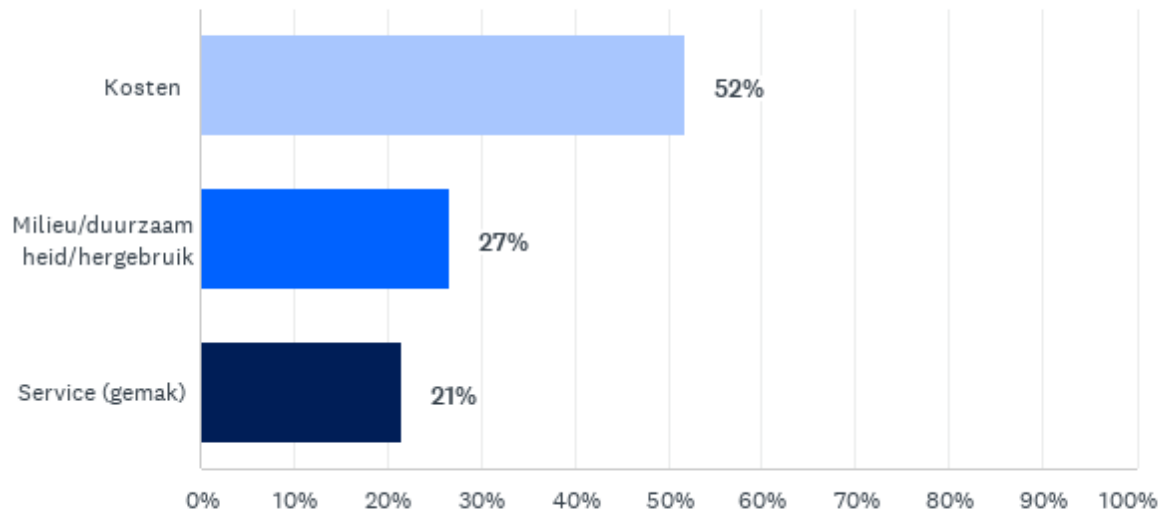
Milieu/hergebruik/duurzaamheid: 70% van de respondenten vindt dit aspect (heel) belangrijk en ongeveer een kwart van de respondenten (24%) staat hier neutraal tegenover.

Service (gemak): 80% van de respondenten vindt service een (heel) belangrijk aspect en 17% van de respondenten heeft een neutrale mening.

Kosten: 84% van de respondenten vindt kosten (heel) belangrijk en 13% van de respondenten staat hier neutraal tegenover.

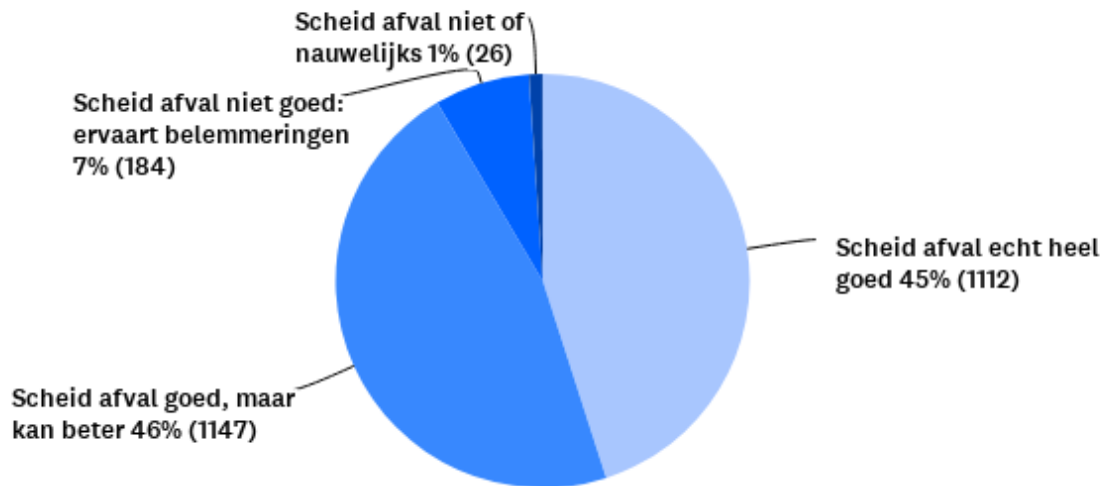

V10 Belangrijkste aspect volgens respondenten

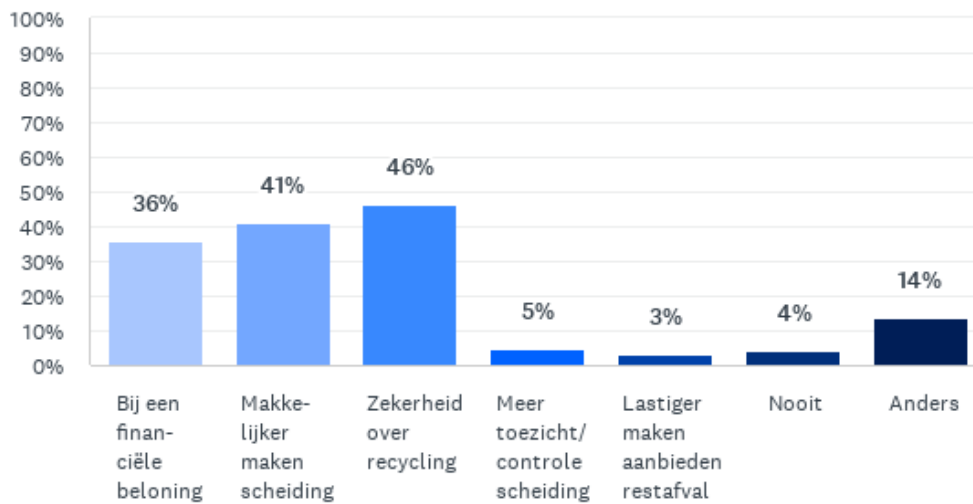
Wanneer respondenten moeten kiezen blijkt het aspect 'kosten' het belangrijkste aspect voor respondenten. Ongeveer de helft van de respondenten (52%) vindt kosten het belangrijkste aspect.

V11 Mening van respondenten over eigen afvalscheiding

46% van de respondenten zijn van mening dat zij hun afval goed scheiden, maar vinden dat het nog beter kan. Ongeveer even zoveel respondenten (45%) vinden dat zij hun afval 'echt heel goed scheiden'. 7% van de respondenten scheiden hun afval niet goed omdat zij hierin belemmeringen ervaren en 1% scheidt hun afval niet of nauwelijks.

V12 Wanneer zouden respondenten hun afval beter willen scheiden?

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, daarom tellen getoonde percentages niet op tot 100%.

Als ik zeker weet dat het ook daadwerkelijk gerecycled wordt: ongeveer de helft van de respondenten (46%) zou hun afval beter willen scheiden als zij zeker weten dat hun afval wordt gerecycled.

Als het makkelijker wordt om afval te scheiden: 41% van de respondenten zouden hun afval beter willen scheiden als dit makkelijker wordt gemaakt.

Als het financieel beloond wordt: ongeveer een derde van de respondenten (36%) geeft aan hun afval beter te willen scheiden als zij hiervoor financieel worden beloond.

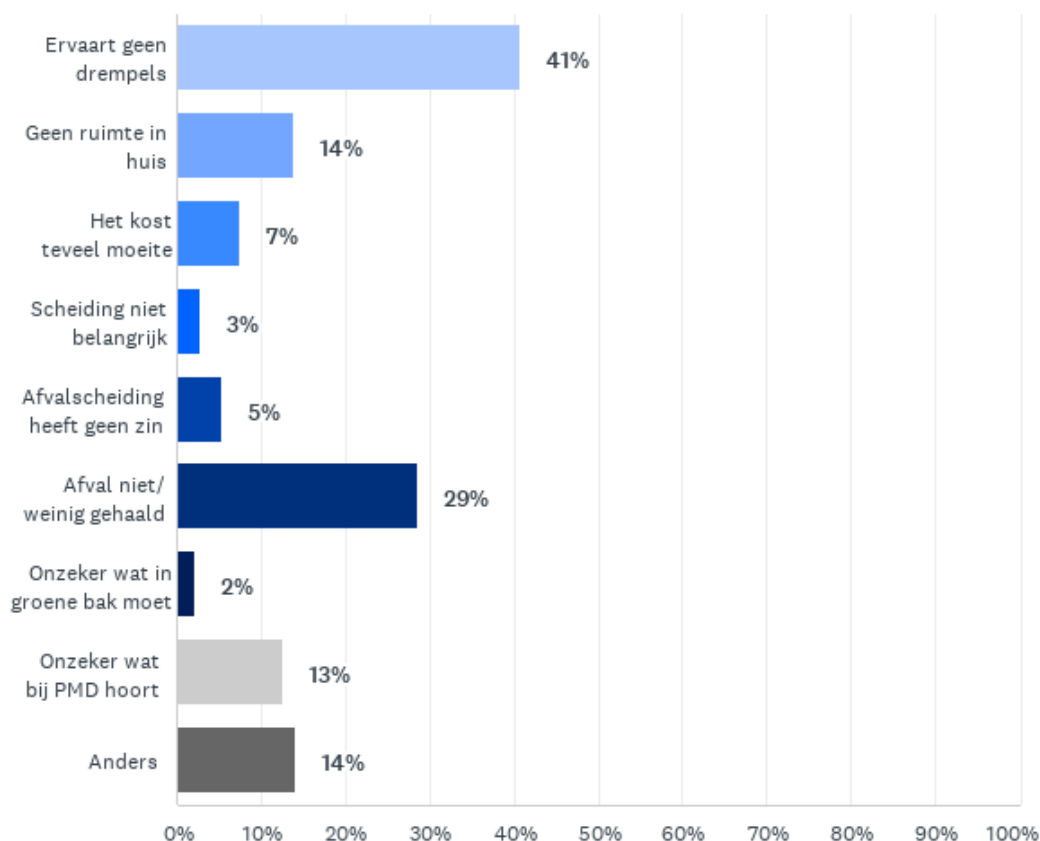
Als de gemeente meer toezicht en controle uitvoert op de juiste scheiding: bij meer toezicht en controle van de gemeente geeft 5% van de respondenten aan hun afval beter te willen scheiden.

Als het minder makkelijk wordt restafval aan te bieden: als het lastiger wordt om restafval aan te bieden, geeft 3% van de respondenten aan hun afval beter te willen scheiden.

Nooit: 3% van de respondenten wil hun afval niet beter scheiden.

Anders: 14% van de respondenten noemen andere opties waarmee zij hun afval beter zouden scheiden, bijvoorbeeld het vaker legen van de grijze of groene container.

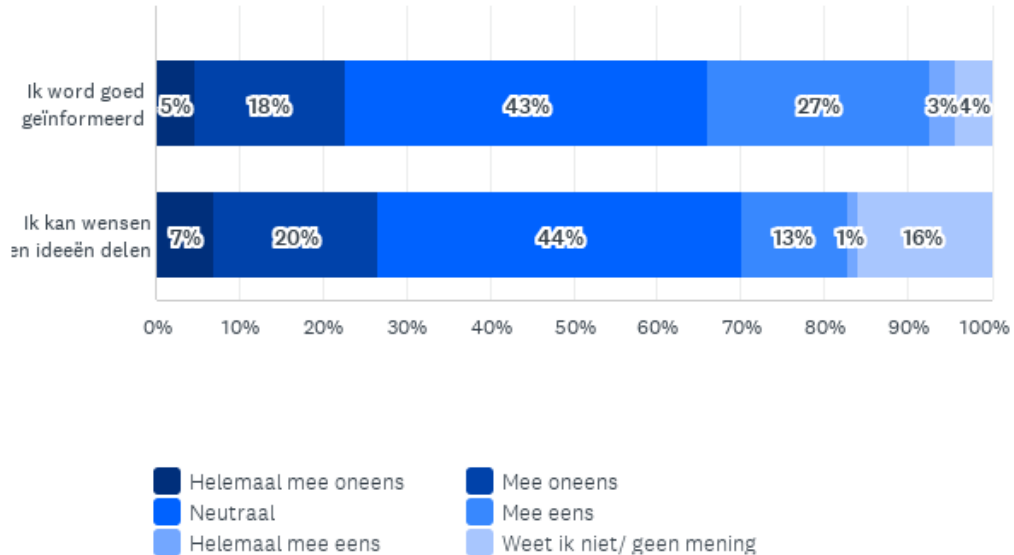
V13 Drempels van respondenten om afval volledig te scheiden

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, daarom tellen getoonde percentages niet op tot 100%.

41% van de respondenten heeft aangegeven geen drempels te ervaren om hun afval volledig te scheiden. Ongeveer een kwart van de respondenten (29%) geeft aan dat het afval niet (vaak genoeg) wordt opgehaald en dat zij daarom hun afval niet volledig kunnen scheiden. 14% van de respondenten geeft aan geen ruimte in huis te hebben om afval volledig te kunnen scheiden, en 13% is onzeker wat bij PMD hoort. 14% van de respondenten ervaart andere drempels, en noemen bijvoorbeeld dat het ophalen van oud papier is gestopt, en dat het in het algemeen onduidelijk is welk afval in welke bak moet.

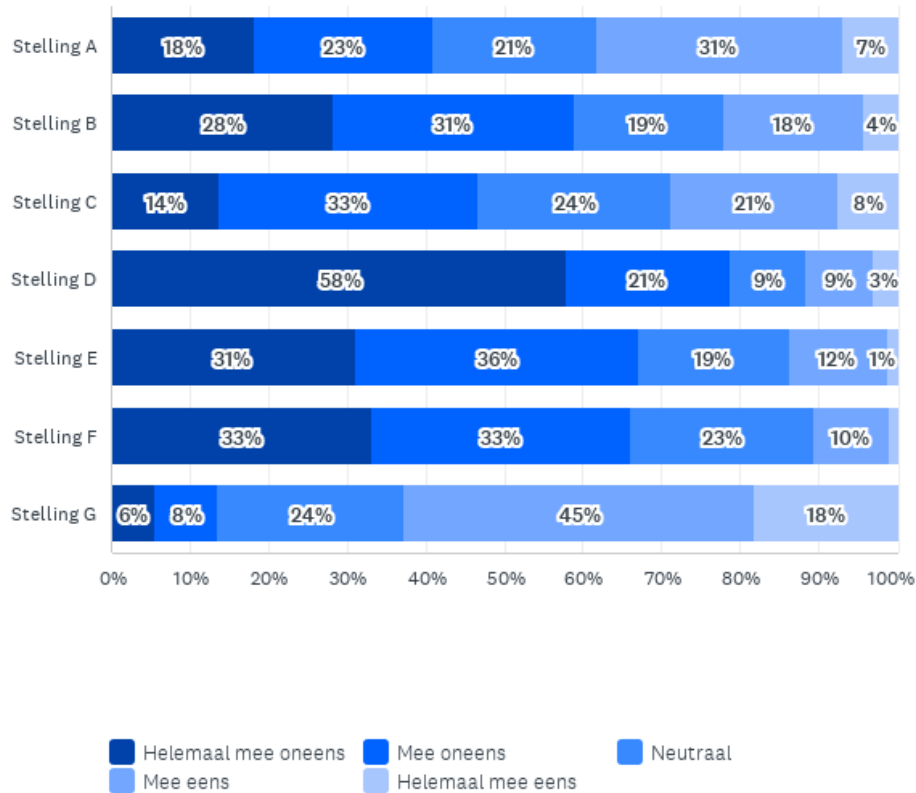
V14 Mening respondenten over afvalbeheer en -beleid

Ik word goed geïnformeerd over afvalbeheer: ongeveer de helft van de respondenten (47%) is neutraal over deze stelling, weet het niet of heeft hier geen mening over. 30% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling, en vinden dat zij goed worden geïnformeerd. 23% van de respondenten is het (helemaal) oneens met de stelling en vinden dat zij niet goed worden geïnformeerd.

Ik kan mijn wensen en ideeën ten aanzien van het afvalbeleid kenbaar maken: 60% van de respondenten is neutraal over deze stelling, weet het niet, of heeft hierover geen mening. Ongeveer een kwart van de respondenten (27%) is het (helemaal) oneens met deze stelling, en vinden dat zij hun wensen en ideeën niet kenbaar kunnen maken. 14% is het (helemaal) eens met de stelling, en vinden dat zij hun wensen en ideeën wel kenbaar kunnen maken.

V15 Mening van respondenten ten aanzien van verschillende stellingen over afval

A: Hoe meer inwoners in een huishouden, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn.

41% van de respondenten is het (helemaal) oneens met deze stelling, en vinden niet dat de afvalstoffenheffing hoger moet zijn naarmate een huishouden groter is. 38% van de respondenten is het (helemaal) eens met deze stelling en vinden dat de heffing dan wel hoger moet zijn.

B: Hoe meer restafval een huishouden aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn.

Meer dan de helft van de respondenten (61%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. Zij vinden dat de afvalstoffenheffing niet hoger moet zijn als een huishouden meer restafval aanbiedt.

C: De afvalstoffenheffing moet voor ieder huishouden precies hetzelfde zijn.

Ongeveer de helft van de respondenten (47%) is het (helemaal) oneens met deze stelling en vinden een gelijke afvalstoffenheffing voor elk huishouden geen goed idee. 29% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling, en 24% is hier neutraal over.

D: Betalen per keer dat je restafval inlevert is een goed idee.

Ongeveer driekwart van de respondenten (79%) is het (helemaal) oneens met deze stelling, en vinden het geen goed idee om per keer te betalen voor het inleveren van restafval.

E: Ik wil wel iets meer betalen als het afval vaker wordt opgehaald.

Twee derde van de respondenten is het (helemaal) oneens met deze stelling, en willen niet meer betalen als het afval vaker wordt opgehaald.

F: Ik wil wel iets meer betalen als dat zorgt voor een betere afvalscheiding.

Ongeveer twee derde van de respondenten (66%) is het (helemaal) oneens met deze stelling, en willen niet meer betalen

als dit zorgt voor betere afvalscheiding. Ongeveer een kwart van de respondenten (23%) is neutraal voer deze stelling.

G: Goed afval scheiden moet worden beloond. 63% van de respondenten is het (helemaal) eens met deze stelling, en vinden dat het goed scheiden van afval beloning verdient. Ongeveer een kwart van de respondenten (24%) is neutraal over deze stelling.

Bijlage 9. Resultaten enquête - verdiepende analyse leeftijdsgroepen

Vraag	50 jaar en jonger	51 plussers	Duiding verschil
V6 – Wat vindt u van de inzamelingsfrequentie van de volgende soorten afval?	<ul style="list-style-type: none"> • 69,8% geeft aan dat het restafval veel of iets te weinig wordt opgehaald • 3,7% geeft aan dat restafval ook iets/veel minder vaak hoeft te worden opgehaald • 16,1% geeft aan dat PMD iets of veel te weinig wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> • 42,1% geeft aan dat restafval veel of iets te weinig wordt opgehaald • 14,1% geeft aan dat restafval ook iets/veel minder vaak hoeft te worden opgehaald • 8,4% geeft aan dat PMD iets of veel te weinig wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> • ‘Jongeren’ zijn vaker dan ouderen van mening dat met name restafval (en in mindere mate plastic) te weinig wordt opgehaald
V7- Welk cijfer geeft u de huidige afvalinzameling in de gemeente Coevorden?	Gemiddeld cijfer: 6,7	Gemiddeld cijfer: 7,2	<ul style="list-style-type: none"> • Ouderen beoordelen de afvalinzameling in Coevorden met een (iets) positiever cijfer
V8 – Hoe tevreden bent u over de onderstaande onderdelen van het afvalbeleid?	<ul style="list-style-type: none"> • 43,3% is (heel) ontevreden met de inzameling van restafval • 8,0% is (heel) ontevreden met inzameling GFT • <i>21,0% is (heel) ontevreden met de inzameling van papier</i> • <i>11,1% is (heel) ontevreden met de inzameling van glas</i> • <i>13,3% is (heel) ontevreden met de milieustraat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • 24,7% is (heel) ontevreden met de inzameling van restafval • 13,3% is (heel) ontevreden met inzameling GFT • <i>18,1% is (heel) ontevreden met de inzameling van papier</i> • <i>10,8% is (heel) ontevreden met de inzameling van glas</i> • <i>12,5% is (heel) ontevreden met de milieustraat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren zijn minder tevreden met de inzameling van restafval dan ouderen • Over alle andere onderdelen van het afvalbeleid zijn jongeren (iets) minder tevreden dan ouderen, behalve over de inzameling van GFT-afval: daar zijn ouderen iets minder tevreden over dan jongeren

Vraag	50 jaar en jonger	51 plussers	Duiding verschil
	<ul style="list-style-type: none"> 12,1% is (heel) ontevreden met de communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> 10,8% is (heel) ontevreden met de communicatie 	
V 10: Welke van deze aspecten vindt u het belangrijkste?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kosten (57,8%) 2. Service/gemak (24,0%) 3. Milieu/duurzaamheid/hergebruik (18,2%) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kosten (47,3%) 2. Milieu/duurzaamheid/hergebruik (33,1%) 3. Service/gemak (19,6%) 	<ul style="list-style-type: none"> Zowel jongeren als ouderen vinden kosten het belangrijkste aspect. Ouderen vinden milieu/duurzaamheid/hergebruik vaker dan jongeren het belangrijkste aspect; jongeren vinden service/gemak belangrijker.
V11 – Wat voor type afvalscheider bent u?	<ul style="list-style-type: none"> 53,6% vindt dat zij hun afval beter zouden kunnen scheiden 35,2% vindt dat zij hun afval echt heel goed scheiden 	<ul style="list-style-type: none"> 41,1% vindt dat zij hun afval beter zouden kunnen scheiden 52,4% vindt dat zij hun afval echt heel goed scheiden 	<ul style="list-style-type: none"> Jongeren vinden vaker dan ouderen dat zij hun afval nog beter zouden kunnen scheiden
V 13 – Wat zijn voor u drempels om uw afval volledig te scheiden (meerdere antw. mogelijk)	<ul style="list-style-type: none"> 28,6% ervaart geen enkele drempel 20,6% heeft geen ruimte in huis 10,7% kost afval scheiden teveel moeite 38,9% vindt dat afval niet (vaak genoeg) wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> 50,0% ervaart geen enkele drempel 8,8% heeft geen ruimte in huis 4,9% kost afval scheiden teveel moeite 20,7% vindt dat afval niet (vaak genoeg) wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> Ouderen ervaren, vaker dan jongeren, helemaal geen drempels om afval te scheiden Voor beide groepen is het niet (vaak genoeg) ophalen van afval de grootste drempel, maar jongeren noemen dit vaker dan ouderen

Vraag	50 jaar en jonger	51 plussers	Duiding verschil
			<ul style="list-style-type: none"> Jongeren noemen het niet hebben van ruimte in huis vaker als drempel dan ouderen
<p>V 15 – In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> 50,3% is het (helemaal) oneens met de stelling ‘hoe meer inwoners in een huishouden, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn’. 31,5% is het (helemaal) eens met deze stelling. 67,4% is het (helemaal) oneens met de stelling ‘hoe meer restafval een huishouden aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn’. 15,8% is het (helemaal) eens met deze stelling. 	<ul style="list-style-type: none"> 33,9% is het (helemaal) oneens met de stelling ‘hoe meer inwoners in een huishouden, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn’. 43,4% is het (helemaal) eens met deze stelling. 52,3% is het (helemaal) oneens met de stelling ‘hoe meer restafval een huishouden aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing moet zijn’. 27,0% is het (helemaal) eens met deze stelling. 	<ul style="list-style-type: none"> Ouderen vinden, vaker dan jongeren, dat de afvalstoffenheffing hoger moet zijn naarmate er meer inwoners in een huishouden zitten Jongeren vinden, vaker dan ouderen, dat de afvalstoffenheffing niet hoger moet zijn naarmate een huishouden meer restafval aanbiedt

Bijlage 10. Resultaten enquête - verdiepende analyse Coevorden en dorpskernen

Vraag	Coevorden	Andere dorpen/dorpskernen	Duiding verschil
V6- Wat vindt u van de inzamelfrequentie van de volgende soorten afval?	<ul style="list-style-type: none"> • 60,1% geeft aan dat het restafval (veel of iets) te weinig wordt opgehaald • 7,1% geeft aan dat restafval ook iets/veel minder vaak hoeft te worden opgehaald • 18,2% vindt dat GFT (veel of iets) te weinig wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> • 49,6% geeft aan dat restafval (veel of iets) te weinig wordt opgehaald • 11,4% geeft aan dat restafval ook iets/veel minder vaak hoeft te worden opgehaald • 31,4% vindt dat GFT (veel of iets) te weinig wordt opgehaald 	<ul style="list-style-type: none"> • Respondenten uit Coevorden vinden, vaker dan respondenten uit dorpen/dorpskernen, dat het restafval (veel of iets) te weinig wordt opgehaald • Respondenten uit dorpskernen vinden, vaker dan respondenten uit Coevorden, dat GFT-afval te weinig wordt opgehaald
V7- Welk cijfer geeft u de huidige afvalinzameling in de gemeente Coevorden?	Gemiddeld cijfer: 6,8	Gemiddeld cijfer: 7,1	<ul style="list-style-type: none"> • Respondenten uit de dorpskernen beoordelen de afvalinzameling in Coevorden met een iets positiever cijfer
V8- Hoe tevreden bent u over de onderstaande onderdelen van het afvalbeleid?	<ul style="list-style-type: none"> • 38,1% is (heel) ontevreden met de inzameling van restafval • 8,4% is (heel) ontevreden met inzameling GFT • 26,2% is (heel) ontevreden over de inzameling van papier • 15,1% is (heel) ontevreden over de inzameling van glas • 15,7% is (heel) ontevreden over de milieustraat 	<ul style="list-style-type: none"> • 28,7% is (heel) ontevreden met de inzameling van restafval • 12,9% is (heel) ontevreden met inzameling GFT • 14,4% is (heel) ontevreden over de inzameling van papier • 7,9% is (heel) ontevreden over de inzameling van glas • 10,8% is (heel) ontevreden over de milieustraat 	<ul style="list-style-type: none"> • Respondenten uit Coevorden zijn minder tevreden met de inzameling van restafval dan respondenten uit dorpskernen • Over alle andere onderdelen van het afvalbeleid zijn respondenten uit Coevorden ook (iets) minder tevreden dan respondenten uit dorpskernen (vooral papier valt op), behalve over de inzameling van GFT-afval: daar zijn respondenten uit

Vraag	Coevorden	Andere dorpen/dorpskernen	Duiding verschil
			dorpskernen iets minder tevreden over dan respondenten uit Coevorden
V 13- Wat zijn voor u drempels om uw afval volledig te scheiden (meerdere antw. mogelijk)	<ul style="list-style-type: none"> • 36,3% ervaart geen enkele drempel • 34,8% vindt dat afval niet (vaak genoeg) wordt opgehaald • 18,0% heeft geen ruimte in huis 	<ul style="list-style-type: none"> • 43,9% ervaart geen enkele drempel • 24,2% vindt dat afval niet (vaak genoeg) wordt opgehaald • 11,0% heeft geen ruimte in huis 	<ul style="list-style-type: none"> • Respondenten uit dorpskernen ervaren iets vaker dan respondenten uit Coevorden, helemaal geen drempels om afval te scheiden • Voor beide groepen is het niet (vaak genoeg) ophalen van afval de grootste drempel om afval te scheiden, maar respondenten uit Coevorden noemen dit vaker als drempel dan respondenten uit dorpskernen